

รายงานการวิจารณ์
บทสัมมนาเรื่อง

ประวัติศาสตร์
นิพนธ์ไทย
สมัยใหม่

วันศุกร์ที่ 25 พฤษภาคม 2527

จัดโดย สถาบันไทยศึกษา มธ.

วินัย พงศ์ครีเพียร์

อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผมเห็นด้วยกับอ.สมเกียรติอยู่ย่างหนึ่งว่า การเขียนประวัติศาสตร์เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะความเปลี่ยนแปลงของการเมืองและทางด้านความคิด สังคมไทย และประชาชนไทย มาตลอด งานของอ.สมเกียรติที่เขียนมา น้ำยามจะสักดีอะไร หลายอย่าง แต่ว่าสักดีแล้วสักดีอีกที่ยังสักดีไม่ออก เพิ่งมาฟังที่ อ.สมเกียรติได้กล่าวมาไปเป็นภูมิหลังในเรื่องของพงศาวดาร ผมก็พอมองเห็นอะไรที่เป็นถูกทางเดี๋ยวนี้ เพราะฉะนั้นคนที่อ่าน paper นี้แล้วจะเห็นว่า บทสุดท้ายบทสุดท้ายนี้ ของอ.สมเกียรติควรจะมาอยู่ข้างหน้า เพราะว่าจะสามารถสร้างเค้าโครงให้แนวความคิด อย่างกว้างๆว่า คนเขียนนี้ต้องการอะไร เริ่มเสียก่อนตรงนั้น แล้ว นานอกตอนที่บรรยายนี้ว่า งานเขียนประวัติศาสตร์แต่ละชั้นมันจะ

ต้องเป็นผลสะท้อนมาจากการคิด แล้วก็ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองแต่ละยุคแต่ละสมัย ที่อ.สมเกียรติพูดไปส่วนใหญ่ผมก็ออกจะเห็นด้วย ยกเว้น部分ไม่ชอบศัพท์บางศัพท์ ตัวอย่างเช่น “รัฐจักรวรรดิ” รัฐจักรวรรดินี้ไม่มี อ่านหนังสือมาเยอะແบ່ວນ “ไม่เข้าใจวัฒนาจากไหน เพราะว่าเรามีศัพท์ไทยอยู่แล้วว่า “รัฐราชธิราช” รัฐราชธิราชอยู่บนพื้นฐานการปกครองที่มีจักรราฐิน เป็นศูนย์กลางของจักรราฐ ในข้อ 8 อ.สมเกียรติต่าท่านเขียนไว้ว่า ในด้านการผลิตและการเสพ ผู้คนคิดว่าคำว่าเสพที่ภาษาไทยเรามี คำว่า เสพยาเสพติด เสพเมดุน เสพกาเม แล้วก็เสพอะไรหลายอย่าง เช่น เสพนีมันเป็นเสพไม่ดี ที่นี้การเสพพงศาวดารผู้คนสับส่ายว่ามันมี moral judgement อยู่ในนี้หรือเปล่า ว่าในความคิดของอ. สมเกียรติที่ใช้เสพพงศาวดารนี้มันเหมือนกับเสพเมดุน เสพกาเม นี่มันไม่ดี

ที่นี่ในการให้คำนิยามของอ. สมเกียรติเกี่ยวกับพระราชน พงศาวดาร ผู้คนคิดว่าที่ยกคำนิยามของพระบาทสมเด็จพระปุลจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัววนนี้ ผู้คนเห็นด้วย แต่ว่าเป็นการถอยหลังเข้าคลอง อ.นิธิ และ Michael Vickery เขาทำมาแล้ว เราอ้างงานวิชาไม่ได้ว่าหรือถ้าไม่มีอ้าง “วินช์” ก็อ้าง “นิธิ” แล้วกัน การเบ่งว่าอะไรเป็นพระราชน พงศาวดาร อะไรเป็นพงศาวดาร ผู้คนคิดว่าจำเป็นที่จะต้องให้คำนิยามที่แน่นอน ถ้าเราจะพูดถึงคำว่าพงศาวดารในความหมายที่ใช้หลังกลางศตวรรษที่ 19 หรือตอนปลายรัชกาลที่ 5 เราจะเห็นว่าพงศาวดารนี้ได้กล่าวถึงความหมายไปแล้ว หมายถึงประวัติศาสตร์นั้นเอง ถ้าจะนมองให้มันแคบลงไปกว่านั้นก็จะหมายถึงเรื่องราวอันนี้พูดอย่างกว้างๆว่าเป็นเรื่องของวงศ์ยศตระกูล แต่ถ้าพระราชน พงศาวดารในความหมายที่แท้จริง ก็คือ การเขียนพงศาวดารที่เป็นผลงานการเขียนของพวณักประถมในราชสำนัก ซึ่งผู้คนอ้างว่าจารึกการเขียนประวัติศาสตร์ 2 อย่าง ไม่ว่าจะเป็นคำนามหรือพงศาวدار เป็นการรับทอดอาภิธรรมของอินเดียหรือลังกา เราจะเห็นได้ว่า จากรากของ Thomas Herbert ซึ่งเขียนถึงเรื่องเมืองไทยสมัยดั้นศตวรรษที่ 17 เขายังพูดถึงบทบาทของพราหมณ์ในราชสำนักอยุธยา และในขณะเดียวกันถ้าใครเคยอ่านงานวิทยานิพนธ์ของ Richard Davis ทำที่ Sydney เหมือนกัน เขายังพูดถึงว่าวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ของซีบีไทร์นี้อยู่บนพื้นฐานของวิชาภาษาบาลี ในขณะที่วรรณคดีหรือพระราชน พงศาวดารที่เขียนที่กรุงศรีอยุธยาจะเป็นทางสันสกฤต ที่นี่ในการจะพูดว่าพระราชน พงศาวดารนี้มีความสำคัญอย่างไร ผู้คนเห็นด้วยกับอ. สมเกียรติอีกเช่นกันว่า “ไม่ได้มีบทบัญญัติ เราไม่ได้เคยพบหลักฐานว่า พระราชน พงศาวดารมีหน้าที่อย่างไรจริงๆ แต่การที่เราไม่ได้พบก็ไม่ได้หมายความว่ามันไม่ได้มี

หน้าที่อะไร ในการเขียนพงศาวดารนี้เราจะเห็นหน้าที่ได้รับอิทธิพลจากไทยมาก ระบุเชิงวิธีการในราชสำนักกัมพูชาและไทย ผู้ที่ทักท้าว่า ปรัชญาการเขียน จุดประสงค์ ในการเขียนพงศาวดารของเนมรักกันไทยนั้นเหมือนกัน ได้มีพระราชกำหนดในราชสำนักเขมรที่ออกในสมัยพระเจ้าสัสดะบะมีวงศ์ ที่ออกในด้านศตวรรษนี้ บทที่ 1 เลยบอกว่า หน้าที่ของอาลักษณ์คือการรักษาพระราชน พงศาวดารให้อยู่ในที่ปลอดภัย เพราะว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ หน้าที่ของอาลักษณ์ก็คือถอยคลองบันทึกประวัติศาสตร์ให้แม่นขึ้น ไม่ให้คลาดเคลื่อนไป เพราะว่ามันมีผลต่อการกระทำพิธีต่างๆ สิ่งนี้ อ. สมเกียรติไม่ได้พูดถึง แต่ว่าแสดงนัยในตอนหลังบอกว่า มีการถูกเดียงกันด้วยของอาชีพพระราชน พงศาวดารนี้เป็นหลัก การใช้พระราชน พงศาวดารเป็นตัวรับพิธีนี้ผู้คนวันนี้เรื่องลำกัญญา ผู้คนนี้วันนี้ยังคงเหลือมาจนสมัยของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่นี่ มีหลักฐานอีกอันสำหรับคนที่อ่านบันทึกของฝรั่งเศสที่เข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยาสมัยพระเจ้าบรมโกศ เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1740–41 เดือนพฤษจิกายน ถ้าผู้คนจำไม่ได้ ก็เดินทางไปเมืองพระราชน ท่านต้นพระหนองกอกที่ซึ่งคอมหาดเล็กออกไป สิ่งที่ท่านเป็นห่วง ครั้งสั่งบอกว่า “เข้า! เก็บพงศาวดารอุกมา ก่อน” เพราะฉะนั้นผู้คนคิดว่าพระราชน พงศาวดารนี้สำคัญ พุดลึ้นเรื่องดำเนินนี้ผู้คนคิดว่าจะต้องแข่งขัน อ. สมเกียรติอีกหนึ่งกัน ที่บ้านโน้น หน้า 3 ท่านยกอาคำนิยามของพจนาณกุรุรของราชบัลลฑิตยสถาน เมื่อปี 2493 มาอธิบาย แล้วก็สรุปว่ามันเป็นจริง โดยจะบอกว่า เนื้อหาของสิ่งที่เรียกว่าดำเนินนี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องที่มีพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ในการดำเนินเรื่องเสมอไป อาจกล่าวว่าดำเนินนี้อาจจะว่าด้วยเรื่องอะไรก็ได้ ผู้คนว่าไม่จริง ผู้คนยกให้ยกตัวอ้างดำเนินนี้ไม่ได้เรียกว่า “ดำเนิน” แต่เรียกว่า “ดำเนินนี้” ในสมัยก่อนหน้าศรีสัชนาลัย ที่ 20 ผู้คนว่าเกี่ยวนากาลย การเขียนดำเนินคือการเก็บเอาเรื่องของชาวบ้านมาเพ่ง ต้องเพ่งใส่ในกรอบเวลาของพุทธศาสนาด้วย ข้อมูลพร่องของการยกคำนิยามของพจนาณกุรุ ฉบับนี้ผู้คนว่ามี คนที่ทำพจนาณกุรุฉบับนี้คือ กลุ่มอภิชนไทย กกลุ่มปัญญาชน ประมาณปี 2480–2490 พวกนี้ไม่ได้ยกเข้าใจเรื่องพงศาวดารหรือดำเนินอีกด้อไปแล้ว พวกท่านเป็นคนเขียนดำเนินหาย ดำเนินเก็บภาษีอากร ฯลฯ เพราะว่าไม่ได้อยู่ที่ใจมัน เราจะอ่านนิยามสมัยใหม่ไปตัดสินของกันนี่ผู้คนไม่เห็นด้วย ในการกำหนดว่าเรื่องใดเป็นพระราชน พงศาวดารหรือไม่ ผู้คนคิดว่า พระราชน พงศาวดาร ผู้ใช้คำว่าพระราชน พงศาวดาร (ในฐานะที่แตกต่างจากพงศาวดาร) หมายถึง เป็นงานที่ผลิตขึ้นในราชสำนัก พระราชน พงศาวดารใหม่ใช่ว่าคราบก็อ่านได้ กศร. กุลบานีไปลอกเอ

ขนาดตอนนั้นเริ่มรับความคิดของฝรั่งแล้วบังหัวว่าบ้าน ที่นี่สมัยก่อนหน้านั้นมีสภาพอยู่เด่นชัดนั้นสูงรวมทั้งในราชวังและในราชสำนักด้วย ที่นี่ในการที่อ.สมเกียรติยกอาภาระราชพงศาวดารต่างๆ มา 7 ฉบับ เริ่งรายให้เราเห็น แล้วบอกว่าเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์นิพนธ์ร่วมสมัย ความจริงแล้ว 2 ฉบับแรกเป็นฉบับปลอมไม่ถูกหน้า อ่านไม่ได้อะไรเท่าไร ที่นั่ลฉบับวันวัลตินี่มีปัญหา “วันวัลต์” เข้ามาเขียนเรื่องราวด้วยเปลี่ยนไปของกษัตริย์ราชวงศ์สยามของอยุธยา ก็ไม่แน่ใจว่าเป็นพระราชพงศาวดารหรือเปล่า แล้วก็ในการอ้างของวันวัลต์ในประวัติสังเขปกษัตริย์กรุงอยุธยานี้มีจารึกอยู่ 3 อย่าง โดยมีจารึกพงศาวدارอยู่ด้วย ผสมไม่ทราบว่าເອງໄຮ ພິສູງນີ້ ຄือการยกคำของวันวัลต์ที่เข้าเปลี่ยนเส้นทางได้จากพงศาวดารเก่าแก่ ผสมว่าอันนີ້.o.สมเกียรติทำการบ้านไม่ค่อยดีเท่าไร อย่าไปอ่าน third hand อ่าน second hand ก็yledแล้ว เราอ่านภาษาตักษิไม่ได้ เขาเปลี่ยนภาษาอังกฤษให้เราอ่านก็อ่านกัน ฉบับภาษาไทยที่เข้าเปลี่ยนมาถึงแม้ว่าท่านอ.ดร.ประเสริฐ ท่านจะเป็นคนเช็คแผนก็ไม่ค่อยจะเห็นด้วย สำหรับในบางตอนเป็นต้นว่าคำว่า “old history” ในฉบับที่วันวัลต์เขียนโดยเฉพาะตอนต้นๆนີ້ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น อันนີ້เก็บจะเที่ยบได้กับ Sangermano ซึ่งเขียนเรื่อง The Burmese Empire ก cioèเล่าเรื่องที่มาของคนไทยในลักษณะเดียวกับที่ Sangermano ได้รับถ่ายทอดมาจากชาวพม่าที่ว่า พระพุทธเจ้าเป็นต้นวงศ์ของกษัตริย์พม่า เช่นเดียวกับที่พระพุทธเจ้าเป็นต้นวงศ์ของกษัตริย์อยุธยา ผสมคิดว่าอันนີ້

old history ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษนำมาแปลเป็นว่า พงศาวดารในภาษาไทย ผสมเห็นว่าบังมีหลักฐานไม่เพียงพอ แล้วอีกประการหนึ่งผมขอยกอ.ดร.ซึ่งผมเห็นด้วย อ.ชจ.ท่านบอกว่า พงศาวดารนี้เป็นเรื่องสักดิจิทัลก็เป็นไว้ในหอหลวง อ่า่าว่าแต่เดิมไทยชั้นต่ำ เดิม ฝรั่งต่างชาตินี้อีกให้ดูไม่ได้ ที่ว่าพงศาวดารเป็นเรื่องสำคัญของบ้านชาวเมืองธรรมชาติอ่าานไม่ได้ ผสมของยกอาภาระงานของ ชาครล อามณ์โนล็อก นักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสซึ่งเข้าไปศึกษาเรื่องราวของลาวแล้ว ก็ได้แปลพระราชพงศาวดารเชิงของออกเป็นภาษาฝรั่งเศสใน E.F.E.O. ถ้าใครอ่านได้ก็ไปอ่าน เขานอกกว่ากองทัพไทยไปถึงไหนดีเมื่อลาวได้แพพงศาวดารทึ่งเสียก่อน พวกทั้งหมดเลย เพราะถือเป็น source of Legitimacy เพราะว่าเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสิทธิในการรุกโขนโดยเฉพาะเมืองลาว อันนີ້ไม่ได้เป็นหลักฐานอันเดียว ตามหลักฐานมาเลย์พูดถึงว่า ตอนที่เจ้าพระยานครไปตีเมืองเกต้าในปี ค.ศ.1821 บอกเพาเมือนกันที่แพเพรเว่พວກມາເລີຍเขียนว่า กษัตริย์สยามพระองค์แรกมีชื่อสามาจากนาເລີຍ ถือว่าเป็นการเสียพระราชอำนาจมาเลย์ จำเป็นต้องแพทึ่ง ผสมคิดว่าการที่อ.สมเกียรติแบ่งพระราชพงศาวดารแล้วให้คำนิยามแล้วก็จับเอาพาก เทศนา ໂຄລງ ກາພ ຈາກີຝາຜັນນັງ ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพงศาวดารด้วย ผสมว่าไม่ใช่ พระราชพงศาวดารต้องเขียนโดยนักประชัญช่องราชสำนัก อันนີ້เป็นงานที่อิงพระราชพงศาวดารแล้วชั้นหนึ่งที่ตกไปก็อ.“คำดับกษัตริย์กรุงเก่าคำชั้นที่” ที่เขียนโดยพระยาทักษิลาจตุรงค์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในกรมพระราชวังบวรของรัชกาลที่ 2 หรือที่ 3 เรายังไม่มีหลักฐาน อันนີ້เป็นงานที่ผสมสนใจ แต่ว่าเนื่องจากในวิทยานิพนธ์ของมนั้นสนใจเฉพาะพระราชพงศาวดารฉบับหลัก สิ่งที่เป็นปลิกย่ออย่างไม่ค่อยจะสนใจเท่าไร แต่ว่าของพระยาทักษิลาจตุรงค์นີ້ผสมว่าไม่สนใจ แต่ผสมไม่ได้รวมไว้ในวิทยานิพนธ์ของผม เหตุผลส่วนหนึ่งก็คือ chronology ของนั้น กรอบเวลาของฉบับนี้แตกต่างจากฉบับอื่นมาก แต่ผสมอธินายไม่ได้

ผสมของผู้ดึงการนำเสนอด้วยงานนี้ ผสมอย่างจะทราบว่าอ.สมเกียรติได้ป่าวรณาไว้ว่า จะเขียนว่างานนิพนธ์ของแต่ละสมัยเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของมันนີ້ทำได้ไหม ผสมคิดว่าอ.สมเกียรติไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนີ້มาให้ผมได้ ที่อ่านไปผ่านรู้สึกว่ามันเป็นการสำราญเหล่งข้อมูลมากกว่าจะเป็นการตีความหรือ perception of the past ในขณะที่เราเข้าใจกันว่าถ้าเจาะเรื่องอยุธยาในฐานะเป็นงานประวัติศาสตร์นิพนธ์ ผสมคิดว่าสิ่งที่ทำได้ก็คือรู้ว่าคนอยุธยานองประวัติศาสตร์ของເຫຼົາຍ່າງໄປ คนสมัยดั้นรัตนโกสินทร์องประวัติศาสตร์อยุธยาຍ່າງໄປ ผสมเห็นด้วยกับ

อ.สมเกียรติเห็นอ่อนกันในข้อที่ว่า คำหนึ่ง อ.นิธิวาราชวงศ์บ้านพหลหลวงมันไม่ได้ exist ใน การเขียนประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัชกาลที่ 1 แล้วก็เป็นสิ่งที่กรรมพระวชิรญาณพุดถึงเป็นคนแรก ผู้ที่เห็นด้วย แต่ในขณะเดียวกันเราต้องเข้าใจวัฒนธรรมไทย ในคริสต์ที่อ.สมเกียรติพูดถึงว่าไม่มี concept ผ่านมาจริง อ.สมเกียรติเอง เป็นคนพูดถึงในงานของตนเองว่า ความคิดเรื่องปลื้บบังศันมีอยู่บ้างแล้ว ถ้าหากว่าอยู่บ้านแล้วมันเป็น reality เป็น exception ใน การที่บันประวัติศาสตร์พงศาวดาร ผ่านมาไม่ความหมาย โดยเฉพาะ “สังคีตียะวงศ์” ความจริงผ่านไม่ควรใช้คำว่าสังคีตียะวงศ์ซึ่ง เขียนก่อว่าพิเศษลักษณะเดียวกับเรื่องราว เช่นเดียวกับ “สังคีตียะวงศ์” พิเศษลักษณะเดียวกับเรื่องราวเช่นเดียวกัน ที่เรามายกข้อง่วงภาษาดี นี่บดเบี้ยมเชเดียบก่อว่าไม่ไหวเลย ในสังคีตียะวงศ์ผู้คนคิดว่าเริ่มนึกความคิดแล้วว่าทำไม่ถึงได้มองดังเดียว เพราะพระราชาเป็นคระภูหนึ่ง เลย เพราะว่าในที่อื่นไม่เคยพูดถึงเลยว่าเป็นวงศ์อื่น เพ้ออุปผัม มีฉบับที่แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสที่ได้มาจากพนมเปญซึ่งผู้คนคิดว่ามันพูดถึงจะไรบ้างย่างที่น่าสนใจ ที่นี่ในแบบภาษาฝรั่งเศสแปล มาจากคือ ตลอดเรื่องที่สมเด็จพระวันรัต (ซึ่งตอนนั้นเป็นพระพิมิดธรรม) เขียน คือ ก่อว่าตลอดสมัยอยุธยาไม่เคยมีเลขที่จะมีการสังคายนาพระไถบีกุก พอนาคติพะเพทราชา ผ่านมาจะเปลี่ยนภาษา ฝรั่งเศสเลย คือ หลังจากรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์แล้วพระเพทราชาขึ้นกรองราชย์ แล้วกี.....มหาอุบาทว์ กือว่าเลยว่า วนหาอุบาทว์ ลัตมาน ก่อว่าพระมหาชนิคิริยองค์นี้มีบุญญาภารมีมากคือสร้างโน่น สร้างนี่ เด็กว่าวนหาอุบาทว์นี้ขัดกันเลย ที่นี่เราต้องเข้าใจปรัชญาการเขียนสังคีติยะวงศ์ของทางพุทธศาสนา การบรรยายคือปรัชญาในการเขียน ถือว่าคนกินบุญเก่า ถ้าไม่ได้มีบุญบานมีมากพอ ก็ไม่ได้ขึ้นมาเป็นกษัตริย์เน่ฯ เรื่องของการอธิบายความขอให้อ.สมเกียรติไปฟังคำบาลีในตอนท้ายที่พูดถึงสมเด็จพระเจ้าตากสิน บอกว่าท่านท่านท่านกรรมถือเป็นกรรมใหม่ แล้วกีที่บอกว่าในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าบรมโกศก์ແนื่องอนดองชั้นชุม เพราะตอนนั้นพระเป็นคนเขียน ตอนนั้นลังกาที่เป็นแหล่งพุทธศาสนาที่สำคัญก็ยังอุดสานห์สั่งสมพุทธศาสนาเพื่อจะออกผละลงมาระไรต่ออะไรกับลับไป เพื่อไปเผยแพร่ศาสนาพุทธ กลับไป purify องค์การสงฆ์ของที่นั่น ขอให้เรานึกถึงนัยบางอย่าง การชั้นชุมในกิจกรรมด้านนี้ของสมเด็จพระเจ้าบรมโกศมีอะไรแอบแฝงอยู่ คือ ก่อว่าท่านทำดีแล้วแต่ทำสู้รัชกาลที่ 1 กับน้องชายไม่ได้ขอให้รากดถึงข้อนี้ไว้ด้วย ผู้มองได้ศึกษาเรื่องนี้มาพอยาน อ่านแล้วก็ต้องสอบดู ผู้เห็นด้วยกับอ.นิธิมากที่ว่าสมัยนี้เป็นสมัยที่ด่ากันจริงๆ ด่าราชวงศ์บ้านพหลหลวง เรากูพระนิพนธ์

ของสมเด็จกรรมพระราชวังบวรในรัชกาลที่ 1 ตอนที่ยกกพไปตีพม่าแล้วก็เขียนไว้ นำเสนอให้หลายอย่าง บอกว่าพวกชัตติร์ ตอนปลายอยุธยานี้มีนัยสักส่วนมากเลย ไม่ค่อยปกครอง ไม่ได้เรียนรู้ด้านนี้คือไม่ได้เรียนรู้จากอดีต จากประวัติศาสตร์ จำกัดสิ่งที่ผ่านมา ที่เขียนมาไม่ที่คิดขึ้นเท็จจริงอะไรอยู่เป็นบางแห่ง ถ้าหากว่าจะเป็นประโยชน์แก่ อ.สมเกียรติ

วิทยา สุจิตรธนารักษ์

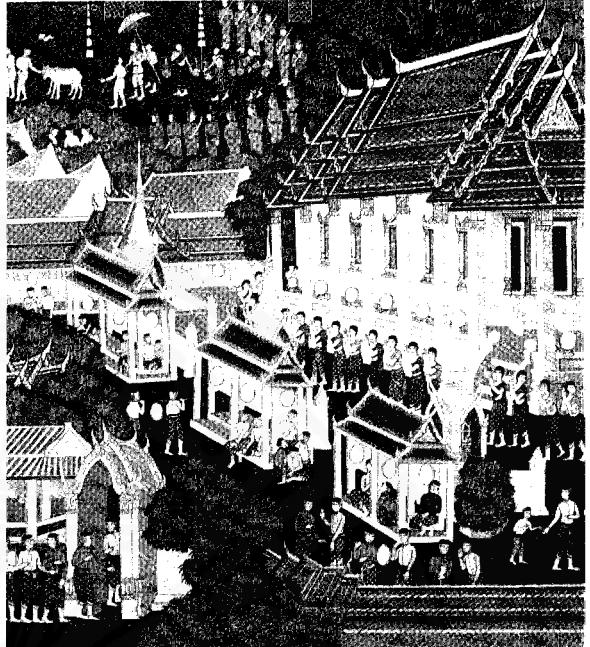
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะที่อ.สมเกียรติเสนอผลงานในวันนี้เป็นลักษณะรัฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ นั้นคือวิธีการวิเคราะห์ก่อนข้างจะเป็นทางสายรัฐศาสตร์พัฒนาการ ทำให้ผู้มีประเด็นจะพูดได้ 2-3 ประเด็น ตอนแรกนี้ก่อว่าจะไม่มีเลย คือเรื่องประวัติศาสตร์ที่เขียนกันขึ้นมา นานจากจะมีหน้าที่ของมันแล้ว ยังมีประโยชน์ใช้สอยของมันด้วย พอมีทั้งสองอย่างนี้มันก็เป็นเรื่องสำคัญขึ้นมา เพราะว่าถ้ามันมีแค่หน้าที่เดียวไม่มีประโยชน์ใช้สอย มันก็คงไม่มีปัญหาอะไรมากนัก แต่เมื่อได้กัดตามที่มีประโยชน์ใช้สอยมันก็มีปัญหาทันที ตามความท้าทายของผู้ด้าอ่านในที่เป็นบทความที่พูดถึงช่วงต่างๆ ของประวัติศาสตร์ ผู้คนคิดว่าเห็นด้วยกับน้ำเสียงนี้ ช่วงที่ 1 ช่วงที่ 2 ลักษณะของประวัติศาสตร์ใช้สอยของประวัติศาสตร์อยู่ในแวดวงที่จำกัด คือมันอยู่ในกลุ่มของคนบางกลุ่มเท่านั้นเอง มันเป็นประโยชน์ใช้สอยที่ทำให้นั่งเกิดความปฏิบัติเดียวกันได้ แต่ก็มีนักประวัติศาสตร์ใช้สอยอันแรกของมัน พอมานำถึงช่วงที่ 3 อ.สมเกียรติได้ระบุว่า รายละเอียดในเมืองพูดถึงเรื่องความสามัคคี ความเป็นไทย คุณธรรมไทย นาถึงขั้นนี้ลักษณะการใช้สอยของมันไม่มีแวดวงจำกัด มันเป็นของทั้งสังคม ไม่ใช่ของสังคมกรุง แต่มันเป็นสังคมที่อ.สมเกียรติเรียกว่า “ชาติไทย” ของชาติไทยที่เดียว ดีไม่ดีฟังคุณลักษณะ เป็นสากลคัวหัวไปก็มันใช้คุณไม่หมด ลักษณะอย่างนี้ผู้คนคิดว่า เป็นเรื่องที่นำเสนอด้วยอุปสรรคที่มีความสามัคคี ความเป็นไทย คุณธรรมไทย นาถึงขั้นนี้ลักษณะการใช้สอยของมันไม่มีแวดวงจำกัด มันเป็นของทั้งสังคม ไม่ใช่ของสังคมกรุง แต่มันเป็นสังคมที่อ.สมเกียรติเรียกว่า “ชาติไทย” ของชาติไทยในแต่ละช่วงแต่ละสมัย แล้วอย่างที่อ.สมเกียรติเวลาพูดถึงเรื่องความเป็นไทยหรือคุณธรรมไทย ประวัติศาสตร์ใช้สอยของประวัติศาสตร์มันเข้าลักษณะ อบรมก่อล้อมเกล้าทางสังคมหรือการเมืองผ่านไม่แน่ใจ มันเป็น Socialization อย่างหนึ่ง มันอาจจะเป็น socialization ในตัวของมันเอง อย่างเช่นๆ หรือมันอาจจะเป็นการอบรมก่อล้อมเกล้าทางการเมือง อย่างนี้ผู้คนพูดในลักษณะของนักรัฐศาสตร์ คือเราพูดถึงเรื่องการเมืองสนับสนุนนี้มันจะมองได้อย่างไรบ้าง

ในทศนะของผู้ ประวัติศาสตร์นิพนธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้

ลักษณะสัมพันธ์ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกันอยู่ คือ เรื่องของอุดมการณ์ อุดมการณ์ในสังคมไทยนับไปปรากฏชัดเจนในการนิพนธ์ประวัติศาสตร์หรือการเขียนประวัติศาสตร์ ว่าเราต้องการจะปลูกฝังอะไรบ้าง เราต้องการอะไรใส่去哪里ในหัวสมองของคนรุ่นหลังๆบ้าง เขาจะได้ถ่ายทอดไปในหัวสมองของคนรุ่นหลังๆบ้าง ความเชื่อของนักวิชาการไทยหลายภาค หรือคนที่ไปที่พูดว่าสังคมไทยเป็นสังคมซึ่งไม่มีอุดมการณ์ ไม่ว่าจะเรื่องอุดมการณ์ หรือ พูดง่ายๆว่าอุดมการณ์ไม่ใช่เรื่องสำคัญสำหรับสังคมไทย แต่ถ้ามองประวัติศาสตร์ในแง่การใช้สอยผ่านศีลธรรมคิดว่าเขามีอุดมการณ์มาก แล้ว 重复 ภาพพยาบาลจะบังเอิญอุดมการณ์ลงมาทุกครั้งที่ทำได้ด้วยซ้ำไป แล้วที่เรานอกจากว่าไม่รู้ ไม่มีอุดมการณ์ ก็เป็นความสำคัญของท่านผู้เขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์ทั้งหลายว่าทำได้โดยไม่มีใครระวาง จะสกุลไหนก็แล้วแต่

ประเด็นต่อมา ประเด็นเรื่องรัฐชาติ ผมไม่ชอบคำว่ารัฐประชาราช ผมไม่เคยเห็นมาก่อน เพราะว่าคนกรุงศรีฯ เคยได้ยินแต่ รัฐชาติ พวกราอาจจะแปลผิดก็ได้ ท่านอ.เสน่ห์จะว่าอย่างไร ไม่ทราบ คำว่ารัฐชาติในความคิดของผู้คนกันอ.สมเกียรติไม่เหมือนกัน คือเวลาอ.สมเกียรติวิเคราะห์เรื่องรัฐ อ.สมเกียรติวิเคราะห์ในลักษณะที่เป็นรัฐศาสตร์ล้วนๆ คือพูดถึงเรื่องอำนาจของสถาปัตย์ อาณาเขต การมีอำนาจปกคล่องโดยรัฐบาล และพูดถึงเรื่องประชากรเป็นลักษณะ theory state คุณสมบัติของ state ว่ามีอะไรบ้าง พอมาก็รู้ว่ารัฐชาติก็อ.สมเกียรติใช้หลักฐานมาพูดส่วนใหญ่พูดเข้าใจว่าบัน เป็นค้านมบุญวิทยา แห่งอนุกรรมองในเม่นบุญวิทยามันมีเม่นบุญ ของมนโดยเฉพาะ ผมไม่เดียงว่ารัฐชาติมันจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับเรื่องเชื้อชาติ เกี่ยวข้องกับความเชื่อของคน ในสังคมร่วมกันขึ้นมา คือคนที่จะเป็นรัฐชาติได้อย่างน้อยที่สุด มันต้องสามารถผูกพันด้วยกันได้ไว อะไรมีเป็นจุดอุดมการณ์หลักหรือ ความเป็นชาติร่วมกัน ประเด็นสำคัญมันอยู่ที่ว่ามีอะไรเกิดรัฐชาติขึ้น อ.สมเกียรติสืกิจว่ามันจะนาเกิดเอาเมื่อมองย้อนกลับไปสมัย สุโขทัยนี้ ผมก็ไม่ได้รู้เรื่องสุโขทัยอะไรมากมาย สุโขทัยเป็นรัฐชาติ หรือเปล่า คนที่อยู่ในสุโขทัยมีคนชาติอื่นบ้างหรือเปล่า แห่งอนุบันถือพระพุทธรูปด้วย นั้นถือพุทธศาสนาด้วย พระพุทธรูปกับศาสนา ทั้งหลายคือศาสนาพุทธนี่มันก็หรือๆกันอยู่แล้ว ที่นั้นมันจะมีข้อมูลตัดินมาให้ลักษณะคนที่บอกว่าเป็นคนชาติอื่น ในความรู้สึกของผม ถ้ามองอย่างนี้สุโขทัยมันน่าจะเป็นรัฐชาติได้ เราเรียกว่าสมัยล้านนา สมัยล้านช้างว่า city state ตามแบบที่อินเดีย สุโขทัยที่ที่เผยแพร่กระ ทรงมหาดไทย เข้าผูกขาดเรียกว่าสุโขทัยฟอร์เซนมาตลอด พ่อปักษ์รอง ฉุก ว่าไปเรื่องป้อยกตลอดเวลา ตอนนี้ผมมีปัญหาเขียนมาว่าถ้ามองดูในแง่ว่ารัฐชาติสุโขทัยที่เป็นแล้ว ที่นือบุญหายเป็นหรือเปล่า ผมคิดว่า

เป็นความพยาบาลของพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่จะทำให้มันมีรัฐชาติ การที่อ.สมเกียรติพูดถึงความหลากหลายด้วยความเชื่อของราชอาณาจักร ในรัฐจักรวรรดิอะไรก็แล้วแต่ ผมคิดว่า ในความคิดอันแท้จริง การพูดถึงความหลากหลายมันมีนัยสำคัญถึง เอาความหลากหลายมายอยู่ในจุดศูนย์กลางอันเดียวกันได้ แสดงความสามารถในอันที่ว่าทำให้ความหลากหลายเป็นหนึ่งเดียว ถ้าเป็นอย่างนี้ถ้าสมมุติฐานผมถูกก็เกิดรัฐชาติใหม่อนกัน หรืออย่างน้อยที่สุด ผู้ปักษ์รองเรพยาบาลอย่างเช่นให้เห็นว่ากรุงศรีอยุธยาเป็นรัฐชาติ แต่ว่าคนไทยเรียกความบันทึก ลาวเลียงบ้าง ลาวนพวนบ้าง ลาพุ่งคำบ้าง เพื่อจะให้เข้าแยกชาติติดตลอดเวลา อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เราลำบากใจเหมือนกันว่ามันจะเป็นรัฐชาติได้เต็มที่หรือเปล่า ถ้าอกว่ามันไม่เป็นรัฐชาติเสียเลย ผมรู้สึกว่ามันเป็นการบังเอิญด้วยมันจะต้องมีปัญหารื่องถ้าจำกัดความของคำว่ารัฐชาติให้แค่นั้นตัดเสียงหน่อย

ประเด็นสุดท้ายที่ผมจะพูดก็คือว่า อ.สมเกียรติเวลาพูดปัญหารื่องรัฐชาติ คือมองในเงื่อนไขว่าเรานี้ปัญหารื่องเอกลักษณ์ของความเป็นรัฐชาติ เรามีปัญหาในเรื่องการที่จะเข้าไปให้ถึงกลุ่มคนทุกกลุ่ม ให้อยู่ภายใต้การปกครองของระบบทราบในชาติ มันเป็นลักษณะที่เรียกว่าวิกฤตการณ์ทางรัฐศาสตร์ เป็น Identity crisis เป็น Penetration crisis เป็น Integration crisis ลักษณะอย่างนี้ผมคิดว่า อ.สมเกียรติไปนานาภัยอยู่ระหว่างรัฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ นั่นบ้าง ที่มันห่วงกุญแจที่มั่งคั่ง บันเลยไม่ค่อยจะลงไปในเป้าที่ค่อนข้างเต็มภาคเต็มภูมิ บางที่ผมรู้สึกว่ากำลังพูดอยู่ในเรื่องอดีตในปัจจุบัน บางที่ก็รู้สึกว่าเราพูดถึงปัจจุบันในอดีต

แคมป์สุข นุ่มนวลที่

อาจารย์ประจ้ากิจวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดีฉันขอวิจารณ์เป็นประเด็นๆ ประเด็นหนึ่งที่คือว่า จากการที่ดีฉันอ่านงานของอ.สมเกียรติทั้งหมดคิดฉันถือว่านี้คือเรื่องของประวัติศาสตร์นินพนธ์อยุธยา เป็นวิชันการของการเขียนประวัติศาสตร์อยุธยาในแต่ละสมัยที่อ.สมเกียรติได้พยากรณ์อธิบาย ดีฉันคิดว่าสิ่งนี้จะเอามาใช้กับประวัติศาสตร์นินพนธ์ไทยสมัยใหม่ ด้วย การศึกษาอย่างลึกซึ้ง 417 ปี ของอยุธยาเพื่อมาเป็นรูปแบบในการอธิบายการเขียนประวัติศาสตร์นินพนธ์ไทยสมัยใหม่นั้นเป็นการมองในกรอบที่แคบมาก เพราฯว่าอ.สมเกียรติไม่ได้ศึกษาอย่างกว้าง แต่เป็นแค่ความรู้ทางประวัติศาสตร์อยุธยา แล้วก็เชื่อกันว่าประวัติศาสตร์มือญี่ อาจารย์คือ อาจารย์ด้านน้ำ อาจารย์เด่น แต่เป็นพงศาวดาร อาจารย์ด้านน้ำที่เป็นประวัติศาสตร์ แล้วท่านก็ศึกษาอย่างลึกซึ้งและเข้มแข็งในหน้า 144 ว่าประวัติศาสตร์นี้มันมีทั้งด้านน้ำ พงศาวดาร โบราณวัตถุ จดหมายเหตุ ประวัติหรือประวัติศาสตร์ แต่อ.สมเกียรติให้ความสำคัญกับพงศาวดารมาเรื่องเดียว พงศาวดารที่อ.สมเกียรติอ่านมาใช้เป็นแต่เพียงหนึ่งในหลักฐานของประวัติศาสตร์เท่านั้น เพราฯจะนั้น อ.สมเกียรติใช้กระดาษมาเลี้ยงสำหรับบทความที่เขียนมา 140 เก็บอน 150 หน้า เพื่อที่จะอธิบายเรื่องของพงศาวดาร ดีฉันเห็นด้วยกับอ.วินัยที่ว่าคนอื่นเข้ามานำแล้ว อ.สมเกียรติตามทำอึกทึ้ง ก็ควรจะเอาบทส่งท้ายมาไว้หน้าที่ แล้วก็เริ่มใหม่หนวด ตั้งแต่บทส่งท้ายก็เป็นตอนที่ 2 เมื่อตอนที่ 8. สมเกียรติว่าที่นั้นเนี้ยเป็นคริสต์ อย่าอุ้กหัวไว้ แล้วก็ตั้งหน้าดังตาเขียนใหม่ ให้เข้าใจว่าอ.สมเกียรติจะเขียนอะไร ดีฉันเห็นด้วยอย่างมาก ที่อ.สมเกียรติอธิบายเปลี่ยนประวัติศาสตร์ออกเป็นยุคสมัย 5 สมัย แล้วกากันนั้นถึงได้เริ่มในการเขียน ท่านใช้ความพยายามมากในการที่จะทำตารางว่าพระราชพงศาวดารฉบับนั้นถูกย่อว่า ล.p. ด้วยน้ำว่า ต.ว.ส. แล้วก็ท่านก็เขียนเป็นตาราง พระเจ้าเสือฉบับนั้นถูกฉบับนี้คิด ฉบับนี้ปิดถูกแปลงว่าดี ผิดแปลงว่าแล้ว จึงแปลงว่าไม่ระบุ ทำใหม่ ดีฉันสงสัย เสียเวลา เพราฯว่าค่านิยมในการคัดสินความดีความเลวี่นี้มันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายต่อหลายอย่าง อ.สมเกียรติเป็นคนพูดเองว่าประวัติศาสตร์นินพนธ์ขึ้นอยู่กับองค์กร 3

อย่าง สิ่งที่ดีฉันอยากระไห้อ.สมเกียรติสักด้อกมาอธิบายให้เห็นว่าองค์กร 3 อย่างคือ รูปของรัฐ องค์กรทางสังคม หลักฐานข้อ มูลทางประวัติศาสตร์ มันเป็นปัจจัยหลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประวัติศาสตร์นินพนธ์สมัยใหม่อย่างไร นอกจากนั้น อ.สมเกียรติ ยังพยายามหาความแตกต่างมากมายด้วยการเดาค่านิยมสมัยนั้นไปเบริญกับอีกสมัยหนึ่ง ของนั้นเบริญกันไม่ได้ ท่านก็มีบทวิพากษ์ต่างๆ 7 รายการ มีบทวิวัฒนาทางประวัติศาสตร์ พระเจ้าอยู่หอง มาจากไหน พระบลลังกาภูมิปฐมกรรมหรือเปล่า พระพেพราชดีไม่ดี สิ่งจะอันพันจะน้อยอย่างนี้ดีฉันถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมากที่อ.สมเกียรติสักด้อกมาเพียงแต่ว่าเป็นสิ่งที่ผิดพลาดด้วยกันเรื่องนี้ ถ้าหากว่าอ.สมเกียรติจะเขียนใหม่เป็นเรื่องวิวัฒนาการที่ว่ากับข้อมูลทางประวัติศาสตร์อยุธยา ดีฉันจะชื่นชมเป็นอันมาก เพราฯจะนั้นดีฉันคิดว่ามันวิจารณ์ยกเพรราะว่าไปดีกรอนเสียแล้วว่าประวัติศาสตร์นินพนธ์คือการเขียนพระราชพงศาวดาร ที่นี่อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องการใช้ศัพท์ต่างๆ ดีฉันชื่นชมมาก งานของอ.สมเกียรติคลอดามาใช้ศัพท์คือเยอะ เช่น ภาพแก่ที่ซักเงินใหม่ ภาพใหม่ที่ใช้สีแก่ ขณะที่ดีฉันนั้นฟังนึ้นก็มีศัพท์พระราชอาคิยาอะ ดีฉันจะเดาไว้ ญาณวิทยา บริบททางทฤษฎี ซึ่งดีฉันไม่รู้เรื่องเลยว่าหมายความว่าอย่างไร ดีฉันชอบการใช้คำที่ไม่รู้เรื่อง แต่ว่าบอกจะให้มันมีการสนับสนุนต่อให้เป็นเหตุเป็นผลมากกว่านี้ ถ้าดีฉันจะสรุปว่าทั้งหมดของ อ.สมเกียรติตีมก้าวไปชั้นเรื่อง “วิชันการการเขียนประวัติศาสตร์อยุธยา” แต่ถ้าอาจารย์เข้าใจว่าประวัติศาสตร์นินพนธ์ไทยสมัยใหม่ดีฉันคิดว่าอาจารย์จะต้องแปลงอีกมากมายที่เดียว ก็อ่อนกางสั่น หัวใจไม่รีบดัน แล้วก็ให้ช่วยเน้นว่าปัจจัย 3 ปัจจัยที่ทำให้ประวัติศาสตร์นินพนธ์สมัยใหม่ได้มีความหลากหลายมีความแตกต่างมีวิวัฒนาการอย่างไร

ลงชื่ย วินิจฉกุล

นักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยชิดนีษ ประเทศไทยอสเตรเลีย ก่อนอื่นสิ่งที่ผู้วิจารณ์ทุกคนเจอก็คือว่าสิ่งที่อ.สมเกียรติเสนอถูกกับความเส้นนี้ที่ส่วนมากเป็นคนจะเรื่องกันพอด้วยความพยายามจะว่าด้วยหนังสือเป็นหลัก แต่พอคิดมองอาจจะโชคดีที่ว่ามันดึงใจวิจารณ์ทุกด้านท้ายซึ่งผลอุ้ย อ.สมเกียรติคิดมากขยับบทสุดท้ายในวันนี้ เพราฯจะนั้นก็อาจเข้าได้พอดี แต่ว่ามันจะเปลี่ยนเรื่องวิจารณ์ใหญ่ๆ เป็น 4 เรื่องคือ 1. เรื่องเกี่ยวกับข้อมูลหรือรายละเอียดบางประการเล็กๆน้อยๆ เรื่องที่ 2 ความสอดคล้องกันของเนื้อหาที่อยู่ในเล่มนี้ เรื่องที่ 3 คือ concept บางอย่าง และเรื่องสุดท้ายซึ่งมันจะอุปถัมภ์ของอาจารย์จริงๆ เรื่องที่ 4 คือว่าผู้วิจารณ์ท่านอื่น

ไม่มีองค์ประกอบ contribution หรือประโยชน์และความหมายของงานชิ้นนี้ต่องานทางประวัติศาสตร์ ทุกคนมีสิทธิประเมินมันในแง่ยุกผิดหรือในแง่เครื่องหมายลูกหรือผิด ถ้าจะใช้ในความหมายของ อ.สมเกียรติ

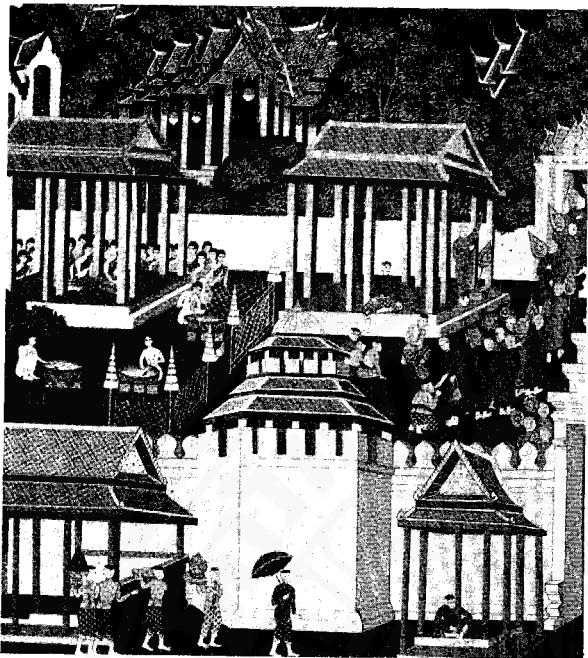
เรื่องแรกก็คือกับข้อมูลรายละเอียด ซึ่งอ.วินัยกล่าวไปบ้างแล้ว คือเรื่องวันวันวิดี ซึ่งอยู่ในหน้า 3 ของงานอ.สมเกียรติบรรยายทั้งสุดท้ายว่า งานของวันวันวิดีสืบสานได้จาก “พงศาวดารเก่าแก่” ซึ่งศัพท์ “พงศาวดารเก่าแก่” เป็นของคุณวนารศรีซึ่งเป็นผู้แปล แต่ภาษาอังกฤษใช้ว่า “Old history” ศัพท์ภาษาตัดหัวนมอ่านไม่ออก แต่ “ไม่มีเมืองเดียว” คำว่า chronicle อีกแห่งหนึ่งคือว่า เกณฑ์วินิจฉัยข้อนี้ ที่วันวิดีบอกว่าด้วยมี “ทฤษฎีธรรม” หมนไม่แท้ใจว่ามาจากคำว่าอะไร พอยไปปีดคุปรากฎว่ามานาจากภาษาอังกฤษ “Principal virtue” หมนก็ไม่รู้ว่าเป็นอันเดียวกันหรือเปล่า

ประเด็นต่อมาคือในบทที่ 4 คือวิวัฒนาการที่ยังคงเรื่องความหมายของประวัติศาสตร์ไทยยุคที่คำว่าพงศาวดารเริ่มจะมีความหมายแค่นี้ไปแล้วและเริ่มเกิดความหมายของคำว่า “ประวัติศาสตร์และโบราณคดี” ขึ้นมา หมนว่าเป็นจุดหนึ่งที่น่าสนใจ เวลาอาจจะได้ idea อะไรเบื้องหลังจากจะเอามาไปทำวิทยานิพนธ์ได้อีกเล่ม ประเด็นต่อมาคือ หมนมองยังไงให้คะแนนบวกแก่อ.สมเกียรติที่ให้ความสนใจต่อ concept เรื่องราชวงศ์กับนราชาต ในเรื่องราชวงศ์. อ.สมเกียรติ ยังว่าด้วยต้นรัตนโกสินทร์ไม่มี concept เรื่องนี้ โดยเฉพาะเรื่องราชวงศ์บ้านพลูหลวง เพราะว่าเป็นสิ่งที่ถูกเสนอขึ้นมาโดยกรมพระชรบัญญา ในยุคหลัง และโดยกรมฯ คำว่า “ด้วยความพยายาม” แล้วขึ้นรัชทายาท โดยบุนวิตรนารา ถ้าหากว่าสิ่งที่อ.สมเกียรติเสนอมาฟังหรือฟังขึ้น ซึ่งอ.วินัยได้แยกไว้ล่วงหน้าแล้ว อย่างน้อยมันเป็นการโดยที่แยกเมืองกันซึ่งเรารอจะได้ข้อสรุปใหม่ก็ได้ ในประเด็นเรื่องนราชาต อ.สมเกียรติไม่ได้เขียนไว้เท่าไร แต่กล่าวว่าในสมัยรัชกาลที่ 7 มีพิธีบวงสรวงอดีตมหาราชนิกขั้นมาทันทีถึงคำว่า “The-Great” สำคัญที่สุดใน concept เรื่องนราชาตจะเป็นจุดหนึ่งที่น่าสนใจก็ได้ว่า มันเริ่มนามาเมื่อไร เรายังแบ่งออกหรือ classify ว่า ใครเป็นมหาราชนิรนามีเป็นนืออย่างไร เรายาจะเป็นเกณฑ์วินิจฉัยคุณภาพ หรือว่าถ้าคุณในตารางที่อ.สมเกียรติทำเอาไว้ในหน้า 76-77 หมนว่าไม่ไว้ความหมายเดียวกันที่เดียวกันในตารางอย่างเรียกว่ามีจินตนาการสักหน่อย ลองดูหน้า 76-77 ในตาราง ลองดูเรื่องลงมาที่ละเอียดโดยเฉพาะของกรมพระชรบัญญา และของกรมฯ คำว่า “ด้วยความพยายาม” ไม่ได้เรื่องของการ classify การเป็นมหาราชนิรนามีเริ่มน้ำหนักกันในปัจจุบัน ลองนั่งอ่านตารางแล้วเราจะเห็นภาพแปลกๆว่า กับประวัติศาสตร์รุ่นหลังๆเขาใช้เกณฑ์วินิจฉัยจะไม่มีผลกระทบ

แต่ว่าเรามีเกณฑ์วินิจฉัยบางอย่างที่จะให้พระองค์ใหญ่เป็นหาราชพระองค์ใหญ่ไม่เป็นหาราช ที่น้องดูว่าจุดนี้ก็ประวัติศาสตร์ 2 พระองค์ที่ผ่านมา จะเห็นร่องรอยทันทีว่า ไม่เป็นหาราชโดยตรงนี้เอง

ต่อมาเป็นประเด็นเรื่องศักดินา อยู่ในตอนท้ายของบทที่ 4 อ.สมเกียรติได้อธิบายถึงเรื่องการถกเถียงว่า ศักดินาหมายถึงอะไร และความมุ่งหมายของทำเนียบศักดินาในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ จริงๆแล้วมีความมุ่งหมายหรือมี function อะไรในประวัติศาสตร์ยุคนั้น นักประวัติศาสตร์จำนวนหนึ่งเห็นอกว่า เป็นเรื่องของการถกเถียงสิทธิ์และความรับผิดชอบ นักประวัติศาสตร์อีกสายหนึ่งอ้างถึงสามารักษ์สิทธิ์ก็ถกเถียงว่า เป็นการให้ท่านกันจริงๆ เป็นการเรียกเก็บผลประโยชน์ แต่อันหนึ่งที่จะเห็นว่ามันจะขอบรับกันคือ ว่าพระบรมไตรโลกนาถตระทำเนียบศักดินา ทำเนียบพระอัยการทพารและพลเรือนอาจจะเป็นการที่พระบรมไตรโลกนาถทำลายระบบ feudalism เพื่อจะจัดการที่ดินให้มีความยุติธรรม หมนว่าประเด็นนี้น่าสนใจ ก่อนจะไปประเด็นอื่นขอแทรกว่า ทักษะประเด็นเหล่านี้ขึ้นมาเพราะว่างานของอ.สมเกียรติอ่านยากจริงๆ แต่อันหนึ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของงานอ.สมเกียรติที่อ่านยากจริงๆ แต่อันหนึ่งที่เป็นลักษณะเฉพาะของงานอ.สมเกียรติจะไม่ตอบหรือໄลไปให้ถึงที่สุดว่าสุดท้ายประเด็นนี้จะเอายังไร เพราะฉะนั้นงานของอ.สมเกียรติอาจจะอ่านยาก 7 ครั้ง แล้วก็ยังอ่านยากจริงๆ ไม่ค่อยต้องกัน หมนรู้สึกว่า ก็ยังมีประโยชน์ในเรื่องที่เราสนใจกับประเด็นที่น่าสนใจของเราได้อะไร พอกษะกัน แล้วก็รับรองว่า ทุกประเด็นไปทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโทได้อ่านน้อยครึ่งเล่ม แล้วก็เป็นประเด็นที่ใหญ่พอสมควรที่คุณต้องเอามาไปคิด

ประเด็นสุดท้าย ซึ่งอ.สมเกียรติพูดไปแล้ว หมนเห็นด้วยกับอ.วิทยา แต่อาจจะไม่เห็นด้วยในประเด็นเรื่องสุโขทัยเป็นรัฐชาติ ไม่รัฐชาติ อ.สมเกียรติเขียนไว้ในบทส่งท้ายว่า รัฐประชาติของไทยหรือของสยาม เกิดเป็นจริงก็ต่อเมื่อหลังสมรภูมิโลกครั้งที่ 2 (หน้า 152) ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ต่อเนื่องมาจากข้อเสนอของอ.สมเกียรติเองในเรื่องว่า การปฏิรูปการปกครองในสมัยร.ร.นั้นที่จริงเป็นการสถาปนา absolutist state หรือรัฐสมบูรณ์เผาลิพทิเท่านั้น หมนรู้สึกว่า นี่เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องใหญ่มากที่ อ.สมเกียรติเสนอว่า รัฐประชาติเกิดขึ้นเมื่อไร ในความเห็นของหมน อ.วิทยาไปไกลมากเลยที่ไปถึงสุโขทัย หมนยอมรับไม่ได้ หมนรู้สึกว่า

เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่เดือย่าให้ไปกลถึงขนาดนั้นเลย

เรื่องที่สอง ความสอดคล้องของเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ ก่อนอื่นขอระบุก่อนว่าแกนของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่ไหน เพราะว่าทุกคนอาจจะจับแกนของหนังสือเล่มนี้ได้ต่างกัน คือผู้จัดหนังแกนได้อ่านหนึ่งที่ว่าความเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทยสมัยใหม่นั้น ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอยู่ที่ปัจจัยอ้างหนึ่งคือ คุณค่าวินิจฉัยทางประวัติศาสตร์นิพนธ์ (Historographical criteria) หมายความว่าการเขียนประวัติศาสตร์แต่ละยุคแต่ละชาติที่ผ่านมาหรือที่ดำเนินไปนี้ ตัวกำหนดอันหนึ่งที่สำคัญมาก แล้วอ.สมเกียรติшибามา เป็นแกนในการพูดถึงคุณค่าวินิจฉัยทางประวัติศาสตร์นิพนธ์นี้ แหล่งที่พูดถึงกษัตริยภาพ ยุคหนึ่งพูดถึงความสามัคคี ยุคหนึ่งพูดถึงความก้าวหน้าความสื่อมอะไรทำบ้างนี้ เหล่านี้คือคุณค่าที่นักประวัติศาสตร์หรือคนเขียนเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อีกผู้ใช้ในความหมายที่ว่าเขามีอยู่ เขาจะสำนึกรู้หรือไม่นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถือเอาส่วนนี้ลงไว้ในการเขียนในการที่จะเรียนเรียงต่อกลุ่มข้อมูลสร้างภาพอะไรขึ้นมา ประวัติศาสตร์ที่เขาเขียนขึ้นมาอ.สมเกียรติเสนอว่าคุณค่าวินิจฉัยทางประวัติศาสตร์นิพนธ์อันนี้นี่เองเป็นตัวกำหนด(ผู้ไม่อยากรู้คำว่าทำหน้าที่อะไรเดียวผู้มองก็จะมีข้อแยกกันคำๆนี้) ที่มีส่วนสำคัญที่จะทำให้รู้ปร่างประวัติศาสตร์เป็นอ่างนั้นเป็นอ่างนี้ แล้วอ.สมเกียรติยินยอมอย่างขึ้นมาเป็นเพียงกรณีเพื่อทำการศึกษา เพราะฉะนั้นแกนของยุครองนี้ แต่ต้องมองผ่านอุปชยาหากเจ้าอุปชยาเป็นกรณีศึกษา ผู้เห็นด้วยกับอ.เคนสุขว่าต้องระบุไปเลยว่ามีคือวัฒนาการของการเขียนประวัติศาสตร์

นิพนธ์อยุธยาพระเจ้าหงส์อุปชยาขึ้นมา แต่ต้องจับแกนให้ได้ว่าอยู่ตรงนี้ด้วย ในเมื่อแกนของเรื่องเป็นอย่างนี้แล้ว อ.สมเกียรติได้เล่นเอารายละเอียดหรือตัดออกไป ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการอ่านหรือการทำความเข้าใจการเขียนประวัติศาสตร์แต่ละยุคสมัย พอสมควร เพราะว่าอ.สมเกียรติมุ่งเน้นอยู่เฉพาะประเทินนี้แหล่งความก้าวหน้าไปเมื่อผลในการประเมินอยุธยาอย่างไร กษัตริยภาพมีผลต่อการประเมินอยุธยาอย่างไร ทำให้ผู้อ่านแล้วก็รู้สึกว่าบางเรื่องมันเกี่ยวกับที่จะเข้าใจดีตามความต้องการ แต่ในบางเมื่อนั้นก็ง่ายที่ว่าประวัติศาสตร์บางยุคเขียนขึ้นมาเพื่อบอกเหตุนี้เอง ในบทที่ 1-บทที่ 3 อ.สมเกียรติอธิบายถึงความแตกต่างหรือความเปลี่ยนแปลงของจำนวนกษัตริย์อยุธยา หมายความว่าการเขียนประวัติศาสตร์นั้นเขาระบุจำนวนกษัตริย์อยุธยาต่างกันอย่างไร ลำดับรัชกาลต่างกันอย่างไร แล้วก็สรุปการวินิจฉัยกษัตริย์อยุธยาโดยพึงคาดการหรือการเขียนประวัติศาสตร์ยุคต่างๆ นั้นว่า ใช้มาตรฐานการประเมินคุณค่าไว้เดียวกันและเลืออย่างไรนั้นมีความนุ่มนวลมากที่จะเป็นประโยชน์ต่อคุณสมบัติหรือรูปแบบที่เป็นสมัยของการเขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์เบนบุนนั้นๆ สำหรับผู้อ่านแล้วเห็นว่า ยกเว้นการประเมินวินิจฉัยคุณค่ากษัตริย์ เรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น จำนวนกษัตริย์ ลำดับรัชกาล ปีที่ครองราชย์ พระนาม การจักรราชนคร์ ผู้เห็นว่าอย่างมากที่สุดก็เป็นแค่ตัวชี้วัดที่ชี้ว่าทรงศรัทธาเขียนต่างกัน ซึ่งว่าประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่เขียนต่างยุคนั้นเขียนต่างกัน แต่ผู้ไม่เห็นว่ามีความหมายอย่างไรต่อความเปลี่ยนแปลงของคุณค่าวินิจฉัยทางประวัติศาสตร์ ประเทินเหล่านี้ซึ่งอธิบายมาถึง 3 บท แล้วก็ใช้เนื้อที่มากผิดไปเห็นความเกี่ยวเนื่อง ผู้มีความรู้สึกว่าเรื่องนี้ไปปรากฏตอนกลางบทที่ 3 บทที่ 4 แล้วก็บทส่งท้าย ถ้าหากอ.สมเกียรติจะอธิบายประดิษฐ์เหล่านี้เป็นดัชนี (Indicator) เพื่อแบ่งประเภทหรือแบ่งกระแสประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่ต่างกัน หมายความว่าเราต้องแบ่งก่อนเพื่อเป็นก้าวแรกที่จะเข้าสู่การซึ่งกันและกันว่าประเทกและกระบวนการจำแนกประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่ต่างกันนั้น แต่ละประเภทมีคriteeria ที่ต่างกัน ถ้าอ.สมเกียรติจะอธิบายตัวตนนี้เพื่อเป็นก้าวแรกในการจำแนก ก็ควรอธิบายด้วยว่า แล้วทำไม่จะต้องเป็นดัชนีพวกรูปนี้ ทำไม่ต้องเป็นประเทินเรื่องพระนาม อายุรัชกาลนั้น การจักรราชนคร์ อะไรพวกนี้ถึงจะจัดเป็นเกณฑ์ใช้ในการจำแนกประวัติศาสตร์ประเภทต่างๆ ขณะที่งานอธิบัณฑิตวิทยานิพนธ์ของอ.วินัย ผู้รู้สึกอาจารย์แบ่งเป็นเจ้าเรือ ดำเนิน พงศาวดาร ผู้รู้สึกว่าผู้เห็นเหตุผลว่าทำไมถึงแบ่งแบบนั้น ขณะที่ผู้อ่านของอ.สมเกียรติคงนี้ผู้ไม่เห็น ยกตัวอย่างเช่น ในบทที่ 3 หน้า 58-59 อาจารย์ อศักยารือนี้หรือไม่มีของพระอินทรากาในฐานะเป็นกษัตริย์องค์ที่ 9 เป็นดัชนีจำแนกกระแสประวัติศาสตร์นิพนธ์ยุคเดียวกัน หมายถึงว่า

เล่นให้นำงที่ให้พระอินทรชาเป็นกษัตริย์องค์ที่ 9 เล่นให้นำงที่ไม่ไป แล้วก็จ้ำแนกเป็น 2 กระแสง ผມไม่มีความรู้ว่ามันเป็นดัชนี ได้หรือเปล่า อาจจะใช้ได้ก็เป็นได้ แต่อย่างน้อยอ.สมเกียรติก็ไม่ได้นอกผลเลยในเล่นนี้ว่าทำไม่ใช้อันนี้ ทำให้ผມเกิดสังสัດามามา ว่ามีประเด็นอันอึกให้มันที่เป็นดัชนีแทนในการเขียนแบบประเทาและกระแสของพงศาวดาร หรือในบทที่ ๓ อ.สมเกียรตินอกว่าหัวทั้งพระนาม ตัวรัชกาลเปลี่ยนไปในการเขียนด่างคราวต่างๆ ระหว่างนั้น ผມนีก ไม่ออกว่าการเปลี่ยนการเรียกพระนาม การเปลี่ยนการเรียกด้วยรัชกาลในรายละเอียดเหล่านั้น เกี่ยวพันกับความเป็นประวัติศาสตร์ นิพนธ์สมัยใหม่ย่างไร ขณะที่อ.สมเกียรตินอกว่า (บทที่หัวหน้าอีก ผມเปิดไม่ทัน) นีคือลักษณะหนึ่งของประวัติศาสตร์นิพนธ์สมัยใหม่ ผມนีกไม่ออกว่ามันเกี่ยวกับสมัยใหม่ย่างไร การเปลี่ยนปีเปลี่ยนพระนามเปลี่ยนอะไรพวกนี้ ผມเห็นอย่างเดียวยกตัวอย่าง การเรียกเป็นพระนามเชิงดีที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ยомнรันได้

เรื่องที่สาม กือ เรื่อง concept ผມมาถึงบทสรุปทสุดท้าย ซึ่งอ.แรมสุขและอ.วนิษัยเห็นว่าควรจะเป็นบทแรก นั้นแล้วแต่การเขียนเรียงของผู้เขียน ทัวใจของการถือหมายเรื่องนี้คือการเข้าให้เห็นว่า ณ ยุคสมัยหนึ่งงานนั้นประวัติศาสตร์ยุคเขียนขึ้นมาด้วยเป้าหมายทางคุณค่า (อ่านข้อความที่อ้างมาจากห้องหน้าแรกของหน้า 144)... ย่อมมีเป้าหมายทางคุณค่าแฟรงอซูไม่มากก็น้อยซึ่งอาจเป็นเป้าหมายเพื่อส่งเสริมหรือต่อต้านอะไรบางอย่างนั้นเอง และเป้าหมายนี้นีเองที่ทำให้เราสามารถค้นคว้าหากภูเกณฑ์หรือระบบคุณค่าทางสังคมและการเมืองที่ดำรงอยู่ในยุคสมัยหนึ่งๆ ของสังคมหนึ่งๆ ได้โดยผ่านการพิจารณาวิพากษากิจกรรมการเขียนประวัติศาสตร์ นีคือแกนของเรื่อง เพียงแต่กรณีที่ยกมาถือกิจกรรมประวัติศาสตร์ยุคเขียนว่าไม่ควรในเมือง ปีนด้วยอย่างที่ตีที่เข้าให้เห็นว่ามีปัจจัยอื่นๆ อีกมากที่ไม่ไปแต่เพียงหลักฐานที่มีส่วนกำหนด ความรับรู้ของเรามีส่วนกำหนด perception of the past ของเรายิ่งเสียกิจวัตรหลักฐานเสียอีก หมายถึงว่าถ้าเรามาศึกษาประวัติศาสตร์ ๔.๔ ๕.๕ ยุคที่มีหลักฐานยะๆ นี้นั่นที่เราเก็บงมหาไว้ในหลักฐาน แต่หลักฐานอุบัติมาณฑลจำกัด ขณะเดียวกันงานเขียนมันก็จะลงด้วยแล้ว ผມอยากให้คำนี ไม่ได้จะบอกว่าไม่มีใครเขียนประวัติศาสตร์ยุคยาได้อีกแล้ว แต่คือถ้าข่าวลวงค้าก็ไม่มีใครกล้าเล่นเป็นอย่างอื่น คนกล้าเล่นมีจำนวนนึงติดตามได้เจาะ มันเป็นด้วยอย่างที่ตีที่เข้าให้เราเห็นว่าไม่ใช่จำนวนปริมาณ หรือด้วยหลักฐานเท่านั้นที่กำหนดความรับรู้ต้องคิด กำหนดความรับรู้ที่มีต่อยุคยาของพวกราในสมัยนี้ แต่มีปัจจัยอื่นๆ บีจขึ้นนึงก็คือคุณค่าในจักษุทางประวัติศาสตร์นิพนธ์ (Historiographical criteria) ในบทส่งท้ายซึ่งเป็นบทสรุปแนวคิดของงานชิ้นนี้ได้อธิบายไว้

โดยตรงในหน้า 147 (ผມอยากรถอยเปิดคูณผ่านผังในหน้า 147) แล้วอ.สมเกียรติก็อธิบายรายละเอียดเป็นชั้งๆ ที่เสนอมาหัวหัวหน้า ตั้งแต่หน้า 147 ไปจนจบ ผມอธิบายกิจกรรมในปัญหาเรื่อง concept ที่อ.สมเกียรติใช้เพื่อเวลาจะได้พิจารณาตีอิงกับหมวดเรื่อง手下 หัวหน้าที่มีก่อหน้ามันว่า เรายังจะเห็นແળุນที่เป็นปัญหาเพิ่มเติม ผມขอข้อบัญญัติไว้ได้ เช่นทั้งหมดสิ่งที่เขียนปัญหาไม่ค่อยเข้าใจด้วยเพียงรู้สึกว่าจะเกิดปัญหาขึ้นมา ในหน้า 147 ถ้าดูย่อหน้าที่อยู่ได้ແળุน บรรทัดที่ ๒ อ.สมเกียรติเขียนไว้ว่า Historiographical criteria (เรียกย่อๆ ว่า H.C.) ของแต่ละยุคหนึ่งถูกกำหนดขึ้นจากองค์ประกอบอันเดียวน้อมอย่างใดบ้าง พุดง่ายๆ ก็คือว่า H.C. นั้นประกอบขึ้นจากดังที่อ.สมเกียรติให้ไว้ในແળุนผังใน list ๓ ประการคือ (๑) State formation (ใช้ตัวย่อ S.F.) รูปของรัฐ (๒) องค์กรทางสังคมเพื่อการผลิตความรู้เกี่ยวกับอุดม Social organization of production of knowledge of the past (ใช้ตัวย่อ S.O.) S.O. หมายถึงองค์กรผลิตความรับรู้เกี่ยวกับอุดม และอันสุดท้ายเป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ใช้ว่า Historical Sources (ใช้ตัวย่อ H.S.) ถูกกำหนดโดยองค์ประกอบบุเดลล้อมของ S.F. รูปของรัฐ S.O. องค์กร แล้วก็ H.S. หลักฐาน แล้วในແળุนของอ.สมเกียรติขึ้นได้ใช้ลูกศรเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ประกอบกันขึ้น จาก S.F. State formation ลูกศรที่ไปทาง S.O. จากนั้นขึ้นไปทาง H.S. สุดท้ายซื้อกอกไปที่ H.C. ผມมีปัญหาว่าลูกศรนี้อ่านว่าอะไร “นำไปสู่”, “ร่วมกัน”, หรือ “กำหนด” เพราะแต่ละอันมีความหมาย เพราะว่าเราอาจจะอ่านແળุนนี้ได้ว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนขององค์ประกอบเหล่านั้นกันถึงกันได้ว่าเป็น deterministic อย่างกลไกเป็นขั้นๆ ผມไม่รู้ว่าลูกศรนี้หมายความว่าอะไร ในขณะที่อ.สมเกียรติใช้คำอธิบายเป็นด้วยอักษรว่า “ลูกกำหนดขึ้นจากองค์ประกอบเดียวน” ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคำนั้นก็คือว่าจาก concept ที่อาจารย์อธิบายวิพากษานาการ ๕ ขั้นของรัฐไทยสมัยใหม่กับ ๕ แบบของอาจารย์ประวัติศาสตร์นิพนธ์แล้วอาณาประกอบกัน อาจารย์อธิบายได้ชัดเจนมากกว่าสิ่งที่อาจารย์พุดทั้งหมดคือการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง State formation และ Historiographical criteria ผມถือว่าคงเป็นเรื่องไม่ต้องอธิบายกันมากกว่า Historiographical criteria เป็น ideology อย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นที่คือการอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่องค์ประกอบ พุดง่ายๆ ก็คือว่าไม่ว่าจะอธิบายลูกศร เมื่อกันนี้อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่าง S.F. กับ H.C. นั้นตรงกลางระหว่าง ๒ อย่างนี้คือสิ่งที่อ.สมเกียรติให้ไว้เป็น S.O. กับ H.S. คือองค์กรผลิตความรู้ทางประวัติศาสตร์และหลักฐาน

ผมคิดว่าภาพที่ขาดหายไปก็คือว่า S.O. กับ H.S. มิได้มีความสัมพันธ์แต่กันเพียง State formation กับ Criteria เท่านั้น คือสิ่งที่อยู่ตรงกลางมิได้มีความสัมพันธ์กับหัวและท้ายที่เป็นตัวร่วมของมันในกระบวนการเดียวกันเท่านั้น เราต้องมองว่าหัวหนามนี้เลยทั้ง – S.O. H.S. และ H.C. ต่างอยู่ในวัฒนธรรมที่เคลื่อนไหว H.C. นี้เป็นผลลัพธ์ที่ถูกผลิตโดยองค์กรและหลักฐานช่วงหนึ่งนั้นมิได้มีความสัมพันธ์เพียงกับองค์กรกับหลักฐานของมันที่ผลิตมันเท่านั้น แต่มันสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่มันดำรงอยู่ด้วย วัฒนธรรมหนึ่งๆนี้จึงให้หัวหนามนี้ไม่ได้ และยังเป็นองค์รวมของ ideologies จำนวนมาก เพราะฉะนั้น H.C. หนึ่งไม่ได้มีความสัมพันธ์กับเพียงองค์ประกอบที่ผลิตมันโดยตรงแต่มันดำรงอยู่ปัจจุบัน ideologies ที่มีความสัมพันธ์กับ H.C. หนึ่งไม่ได้มีความสัมพันธ์กับเพียงองค์ประกอบที่ผลิตมันโดยตรงแต่เมื่อปัจจุบัน ideologies อันอื่น เช่นเวลาจะอธิบายเรื่อง criteria ของความสามัคคี criteria ที่องค์กรตระกูลแบบนี้ผมคิดว่ามันไม่ได้เป็นผลมาจากการที่หอหลวงบอกว่าไม่มี criteria อะไร แต่มันเกี่ยวพันถึงว่าคิดเรื่องบัญญารมณอย่างไร มี concept ต่อพุทธศาสนาเวลาหนึ่งอย่างไร เกี่ยวพันกับว่า concept ที่ไหนที่จะมากำหนดมันด้วย เกี่ยวพัน ideology ที่哪ๆด้วย หมายถึงความสัมพันธ์กับ S.O. คือ Social organization ที่哪ๆซึ่งไม่ได้ผลิต criteria นั้นด้วย เช่นที่ยกนิรธรรมเวลาจะแข็งจะยืดหยุ่นหรือเช่นประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบหนึ่ง เพื่อไว้วัฒนาต้องเกี่ยวพันกับประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบเดิม, Social organization แบบเดิม เกี่ยวพันกันในเชิงปฏิปักษ์ เป็นต้น ideologies ที่หลักแหล่งในวัฒนธรรมหนึ่งๆนั้น ๆ ความเชื่อของ State formation หนึ่งๆ หมายถึงว่าใน State formation แบบหนึ่งนั้นมีวัฒนธรรมอยู่ วัฒนธรรมนั้นมี ideology ที่หัวหน้า ideology ที่ตกทอดมา (Residual ideologies) ซึ่งมีมากกว่าหนึ่งแล้วก็มีลิ่งที่เรียกว่าเป็น ideology ที่เกิดใหม่ (emergent ideology) ซึ่งมีมากกว่าหนึ่งเหมือนกัน สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้อาจเป็นความต่อเนื่องจากสิ่งที่ตกทอดมา อาจจะเป็นสิ่งที่ขยายต่อเดิน หรืออาจจะเป็นสิ่งที่ได้แยกปฏิเสธก็ได้ ideologies ทั้งหลายจึงไม่ได้มีความสัมพันธ์ ณ State formation หนึ่งหรือวัฒนธรรมหนึ่งอย่างโดยอยู่ข้างกัน มันอยู่กันหลาຍแบบเช่น (1) แทรกซ้อนขัดกัน (interpellation) (2) มันต้องอยู่อย่างมี dominating และ dominated (3) มันอยู่กันอย่างขัดแย้งหรือไม่กีดกูกัน (4) มันอยู่กันอย่างประปฎิเสธหรือไม่กีดกั้น

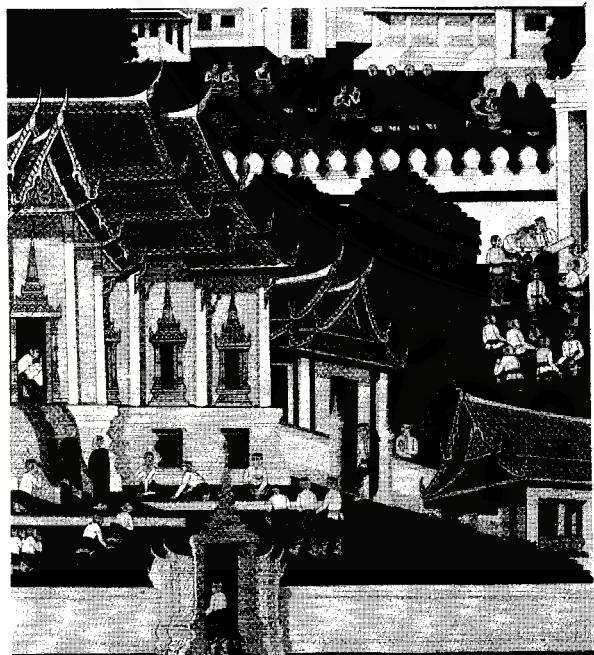
เหล่านี้เป็นปัจจัยกำหนดฐานของ ideology หนึ่งๆ ฐานของ criteria ที่เรียกว่าความก้าวหน้า criteria ที่เรียกว่ากฎหมาย หมายความจะอยู่ท่ามกลาง ideologies ซึ่งจะมี criteria ที่ต่างกัน เพราะฉะนั้น H.C. ที่เกิดขึ้นนั้นจะมีฐานะและบทบาทอย่างไร จะ-

dominate หรือไม่ จะกลายเป็นบุคคลของ criteria ตนนั้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของ criteria ที่เกิดขึ้นนั้นกับ ideologies ที่哪ๆ ขึ้นนี้ปัจจัยขึ้นอยู่กับการดำเนินการอยู่ด้วยกันของ ideologies อีกข้อหนึ่งที่คือว่าลักษณะทั้ง 4 อย่างที่กล่าวมานั้น ideology หนึ่งๆจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับว่ามันจะປະชาติกันอย่างไร มันเปลี่ยนฐานจากที่เป็น dominating เป็นตัวกำหนด เป็น dominated เป็นตัวถูกครอบงำ มันอาจจะสร้างกันจากที่เป็นตัวคุกคามเป็นตัวถูกคุกคามตัวอย่างเช่นงานของหลวงวิจิตรฯ ตอนหลังฯ นี้ถูกคุกคามเข้าไปคำชี้แจงแนวคิดที่เรียกว่าพงศาวดารสมัยใหม่ ทั้งนี้ตอนคำนิคืนของ ideology ของการเรียนประวัติศาสตร์แบบหลวงวิจิตรฯนั้นผู้คนเห็นว่าเป็นปฏิปักษ์ อย่างน้อยก็ประชัดเบี้ยงกับแนวเชื่อของอย่างที่เราเรียกว่าเป็นสกุลธรรมฯ การต่อสู้ของ ideology ดังว่าจะมีฐานะอย่างไรนั้น ปัจจัยที่กำหนดการแข่งขันไม่ใช่เป็นแค่ความเหนือกว่าทางครรภ์ ไม่ใช่เป็นแค่ความเหนือกว่าของ epistemology เท่านั้น พุดง่ายๆว่าเวลาสู้กันมันไม่ใช่เรื่องของ ideological struggle แต่มันมีปัจจัยทางการเมือง การใช้อำนาจ, จังหวะ, และโอกาส เช่น เกิดมีผู้นำหรือตัวแทนความคิดที่แข็งแกร่ง เช่นการเกิดกรมฯ สำราญฯ อาจดูเป็น Great man theory แต่พูดโดยรวมๆแล้วมีปัจจัยอื่นกำหนด เช่น โครงสร้างทางการเมือง ที่กำหนดค่าว่าจะใช้ criteria แบบไหนเป็น criteria โครงสร้างทางการเมือง ที่สำคัญที่สุดคือว่าจะใช้ ideology แบบไหนเป็น criteria โครงสร้างทางการเมือง ที่สำคัญที่สุดคือว่าจะใช้ ideology หรือ criteria อะไร ในประวัติศาสตร์นิพนธ์ นั้นหมายความว่า state formation หนึ่งไม่ได้กำหนด ideology หนึ่งๆโดยตรงซึ่งเรื่องนี้ผมว่าอ.สมเกียรติ

รู้จักอยู่แล้ว ผมอขากจะย้ำแต่เพียงว่ามันเป็นเพียงเงื่อนไนที่เป็นรากฐานแก่การบุตินทางของ ideology บางอย่าง เอื้ออำนวยต่อการเกิดใหม่ของ ideology บางอย่าง เป็นเงื่อนไนอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนฐานะของ ideology ที่อยู่ด้วยกัน แต่ขอที่ว่าอะไรจะเกิดอะไร จะมีต่ออะไรเปลี่ยนกันอย่างไรนั้นนี่แหลกคือประวัติศาสตร์ มันเป็นเรื่องของความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ (actuality) ไม่ใช่เรื่องของ model สรุปได้เลยว่าบุกหนึ่ง state formation เป็นอย่างนี้แล้ว จะออกมายังแบบนี้ และในสังคมที่หลากหลายซับซ้อนก็ยังยากขึ้นเป็นเจ้าตามด้วย

แต่อย่างที่กล่าวไว้ว่าผมเห็นว่าการอธิบายความซับซ้อนของ ideology ที่กล่าวมาให้ออกเป็นเชิงประวัติศาสตร์นั้น เป็นเรื่องของมากที่จะอธิบายความซับซ้อนเหล่านี้ออกมายัง narrative จนบางที่ผมรู้สึกว่าภาษาของมนุษย์และ narrative ทุกชนิดมีข้อจำกัดของการที่จะระบุความซับซ้อนพวกนี้ เพราะฉะนั้นผมไม่ว่าอะไรที่อ.สมเกียรติเขียนมาเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นคนที่อ่านหรือคนที่เขียนนี่ต้องใช้ความเข้าใจหรือจินตนาการช่วย ผมถึงได้นอกกว่านี้ไม่ได้เป็นการโถ่เย็บเสียที่เดียวว่า อ.สมเกียรติไม่ได้คิดเรื่องนี้แลบ มีบ้างที่วิธีการอธิบายของอ.สมเกียรติ มีหลากหลายที่มีโอกาสทำให้เกิดเข้าใจพลาด เช่น “ถูกกำหนดจาก” หรือในหน้า 154 ผมมองอยู่อย่างว่า อ.สมเกียรติใช้ถ้อยคำระมัดระวัง เช่นเวลาพูดถึงการประวัติศาสตร์นิพนธ์ อาจารย์พูดถึงว่า “ที่สำคัญ” แปลว่ามันที่ไม่สำคัญ ใช่ว่า “อย่างน้อย” แปลว่ามันอย่างอีก แล้วเวลาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างของ S.F. กับ H.C. อ.สมเกียรติ

ไม่พูดว่า “ทำให้เกิด”, “กำหนด” ง่ายนัก แต่ผลัดตรงบุเดียวตรงหน้า 154 ย่อหน้า 3 บอกว่าการศึกษาระดับสูงที่ขยายตัวขึ้นมาผลิตคนเพื่อสร้างสรรค์และค้าจุนรอง舟ให้มี “ทำให้” เกษท์ วินิจฉัยทางประวัติศาสตร์บุกนี้เน้นบทเรียนเรื่องความเสื่อมโกรธ หรือความก้าวหน้า

ความยากของการเรียนเกี่ยวกับ ideology นำไปสู่การที่อ.สมเกียรติใช้วิธีอธิบายที่มีโอกาสทำให้เข้าใจพลาดได้มากคือการแบ่งเป็นบุคคล คือผนให้เห็นว่าการเขียนอธิบายเรื่อง ideology แล้วแบ่งเป็นบุคคลอย่างนี้ คนสอนเขียนว่า ideology ของทุนนิยม ของบุคคลคิดina ผมว่ามันเขียนไม่ง่าย ขณะที่ผนว่าอันอื่นพอร์บุความเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพได้ แต่ว่าเรื่อง ideology นี่ทำให้ผนไม่แน่ใจแม้อ.สมเกียรติจะระบุไว้ว่าให้พึงระวังว่าในบุกหนึ่งๆไม่ได้มีแบบหนึ่งโดยดู แล้วอ.สมเกียรติใช้คำว่าดื่องคำนึงว่าบุกหนึ่งๆมันมี “อิก-ชิพลามกเกี่ยวข้ามสมัย” ผมว่ามันเป็นความระวังที่น่าชื่นชมเชย แต่ว่า สิ่งที่อ.สมเกียรติเสนอมาทั้งเล่มผนว่าคือการเสนอว่าภาวะของ State formation หนึ่งนั้นอื้ออำนวยต่อการเกิด emergent ideology อันใหม่แบบหนึ่งขึ้นมาซึ่งเกี่ยวพันกับองค์กรและหลักฐานประวัติศาสตร์บุกหนึ่งอย่างไร แต่ ideologies มีตั้งเยอะแบบนั้นสัมพันธ์กันอย่างจิปาถะลักษณะ อ.สมเกียรติทำลาย จุดเหมือนกันว่า state-formation แบบหนึ่งนั้นมันเป็นปัจจัยต่อการอื้ออำนวยให้เกิด emergent ideology อย่างไร ถึงตรงนี้ผนมองยกอกอกว่าผมคงไม่เรียบร้อยให้อ.สมเกียรติไปเขียนใหม่ เพราะผนเห็นว่าทุกคนมีสิทธิเลือกประเด็นและเลือกแบ่งมุมและจะ limit งานตัวเองออกมานะในประเด็นที่ตัวเองคิดว่าให้ประโยชน์ต่อการศึกษา ผน บุเดียวหนึ่ง และสิ่งที่ผนเสนอตัวเองจะบอกถึงปัญหาอีกด้านหนึ่งซึ่งไม่จำเป็นต้องไปแก้ไขใหม่ ผมว่าเป็นเรื่องที่อ.สมเกียรติตัดสินใจได้ว่าจะเอาอย่างไร สิ่งที่ขาดหายไปในงานชิ้นนี้คือว่าเราซึ่งไม่ได้ภาพว่าแล้วในระยะเวลา สามัญนๆที่อ.สมเกียรติแบ่งเป็น State formation ระยะต่างๆ emergent ideology ที่อ.สมเกียรติพูดถึงเป็นความก้าวหน้า เป็นกษัตริยภาพ เป็นความเจริญความเสื่อมเหล่านี้ ໂผลชิ้นมาในฐานะมีบทบาทอย่างไรในความสัมพันธ์นั้น ideologies อันๆ dominant หรือ เปลา หรือบุก dominated absorb ถูกคนอื่นเข้าหรือถูกบุก เผื่นปฎิปักษ์หรือไปค้าจุน อ.สมเกียรติไม่ได้พูดถึงเลย บอกแต่ว่ามันเกิดขึ้น ผนว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะว่าถ้าໂผลชิ้นมาแล้ว ปรากฏว่ามันเป็นอุดมการณ์ที่กรอบจำกัด การเรียกแบบบุกๆก็ถูกต้อง แต่ถ้าหาก emergent ideology ที่เกิดขึ้นมาแล้วมันครอบงำไม่ได้มันเกิดขึ้นมาซึ่งควรแล้วกลับหายไปอย่างเช่นกระแสความคิดหลัง 14 คุลา 16 นั้นเกิดขึ้นมาแล้วลดลงไป คุณคิดว่าจะเรียกเป็น

บุคคลaire หรือระบะ 2490 ที่เป็นระบะที่ถูกเรียกว่ากระแสสังคมนิยมโอล' ผสมไม่ค่อยเนี้ยใจว่าช่วงนี้เป็นยุคกระแสสังคมนิยมนิจิ หรือ หรือมันมีเงื่อนไขที่มันเกิดขึ้นมาได้เด่นชัด more dominate มันไม่ได้ไปครอบงำหรือไปกำหนดอะไรมากมาย พอ 2500 เข้ากับยุคปรานิชะฉะนั้นผู้รู้สึกว่าลักษณะเร้าใจความซับซ้อนพอกวนนี้ อาจจะรู้สึกทันทีเลยว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นยุคจ่างๆ นั้นมันไม่เด่นดังนัก การศึกษา ideology โดยสรุป ก็คือว่าจะจับให้หยุดและจำแนกเป็นยุคได้ยาก ผู้นี้ข้อเสนอว่ามันเป็นเรื่องของความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ (Historical actuality) พูดอย่างนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้นี้เป็นแบบปฏิเสธ model หรือปฏิเสธทฤษฎี แต่ผู้นี้ว่าในบางเรื่องมันมีข้อจำกัด ในด้านนั้น ผู้นี้ว่าการอธิบายเรื่อง ideology และความซับซ้อนของเรื่องทาง culture นี่บางที่เราต้องอธิบายให้เป็น Historical actuality ก็คืออธิบายมันอย่างเป็นเชิงข้อมูลมากๆ เพราะฉะนั้นผู้นี้คิดว่าเป็นไปได้ว่าวิธีอธิบายที่ดีที่สุดในเรื่องที่ชั้นชั้นที่สุดอาจจะเป็นวิธีอธิบายที่นักประวัติศาสตร์ไม่ค่อยชอบคือ descriptive ผู้นี้ว่าเรื่องนี้มีความสำคัญนั้นคือ mode of exposition คือการเขียนกับลิ้งที่คุณเขียนถึงนั้นมันมีความเกี่ยวพัน กันอยู่ ขณะที่ descriptive ในเรื่องนี้ก็มีใช้หมายความว่าจะให้ทำแก่เอาข้อมูลมาเรียงต่อๆ กันตาม order บางอย่างดังที่ขอบอกกัน แต่เป็น descriptive ที่ต้องผ่านสมอง จินตนาการหนักในเวลาเขียนแล้วก็ในการอ่าน แต่ถ้าพอนำมา model เข้ามายังมันกลาญเป็น reductionism ทันทีเลย บางที่ผู้นี้คิดว่าเป็นศักดิ์หรือเสน่ห์ของการเขียนประวัติศาสตร์ ที่จริงผู้นี้เขียนจะยกประดีนรูปธรรมเรื่องงานของสมัยหลวงวิจิตรากับยุคหลัง 2500 ซึ่งอ.สมเกียรติไม่ได้กล่าวถึงมากนัก ผู้นี้จะเป็นรูปธรรมที่อธิบายดีที่สุดที่ผู้นี้คิดว่าจะให้เข้าใจมากขึ้น

ผู้นี้อุ่นรู้สึกว่าเป็นสุดท้าย ประวัติชน์และความหมายของงานชั้นนี้อยู่ตรงไหน ผู้นี้คิดว่างานชั้นนี้เป็นการมองเชิงรวมๆ เป็นการ demystification คือว่ามาจากภาพทั้งหลายที่เกิดจากการที่นักประวัติศาสตร์ทั้งหลายในฐานะนักเขียน (writer) สร้างขึ้นมาอ.สมเกียรติพยากรณ์จะให้เข้าใจส่วนนี้ วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีหมายความมาก แล้วนักประวัติศาสตร์นั้นก็จะคิดว่าหมายความนี้ทำให้ด้วยเป็นศาสตร์ไม่พอบ้าง หรืออาจจะบอกว่าหมายการใช้ทฤษฎี แต่ผู้นี้จะบอกว่าหมายความจากภารกิจที่เราใช้หลักฐานมากไปก็ได้ เช่นสิ่งที่เขียนมากไปก็ได้ สิ่งที่เราเรียกแล้วคิดว่าเป็นอีดีของเรานั้นถูกก่อรูปก่อร่างไม่ใช่ด้วยข้อมูลใหม่ๆ แต่นั้น หากคุณคิดว่า criteria หรือ judgement บางอย่างของการเขียนในยุคนี้จะ หรือการเขียนตาม ideology ของ class หรือของ group หนึ่งๆ คุณคือสิ่งที่อ.สมเกียรติพยากรณ์บอก เพราะฉะนั้นอาจจะ

มีความผิดพลาดมาร้อยกว่าหนึ่งเดือนว่าประวัติชน์ของหน้า 144 เป็น contribution ที่ไม่นับไม่ได้ เพราะการที่มี judgement เหล่านี้มันไปมีผลรับใช้การต่อสู้ทางความคิดทางการเมืองของยุคสมัยหนึ่งของกลุ่มนั้นหรือต่อชุดประสาทของรัฐดูในหน้า 96 ข้อนี้คิดก็คือว่าแต่ละเจตปั่นถือว่าการตีความการเขียนของตนนั้นเป็นอีดีที่แท้ (ผู้นี้ขออภัยรุณแรงเพื่อชี้ให้เห็นภาพเบริกบเที่ยบ ผู้นี้ไม่ได้คิดขนาดนั้นหรอก) ทุกคนก็คิดว่าที่ตัวเองเขียนนั้นเป็นอีดีที่แท้เพื่อนำมาไว้เป็นประวัติชน์ต่อความมุ่งหมายต่างๆ กันนี้จึงจะยกเว้นนักประวัติศาสตร์เสรีนิยม นักประวัติศาสตร์วิชาการ ที่ยอมรับที่จะมีการถกเถียงหรือตัวเองอาจจะไม่ได้เขียนสิ่งที่แท้

อ.สมเกียรติได้ชี้ให้เห็นว่าความตระหนักรู้ของนักประวัติศาสตร์ที่มีวิชาญญาณหรือ Liberal Historiography พากนี้จึงลงมือวิพากษ์วิจารณ์ท้าทายต่อมีดีความเชื่อเดิม โดยเฉพาะต่อประวัติศาสตร์อยุธยาที่อ.สมเกียรติยกตัวอย่างมา ประวัติศาสตร์นิพนธ์เสรีนิยมเขามีการทำหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ของเข้าอย่างจะมักกเข้มแข็งและคึกคักจนกล้ายเป็นกระแสหลักในแวดวงวิชาการปัจจุบันเรื่องน่าคิดเชิงมีต่อไปว่า ลองเปิดหน้าสุดท้ายของอ.สมเกียรติได้ถามว่า สิ่งที่นี้ได้กล่าวไว้ในย่อหน้าที่อ.สมเกียรติอ้างมาท่านนี้เสรีภาพจะวินิจฉัยเองว่าข้อเรียกอร่อยที่อ.นิชิตได้กล่าวไว้ในย่อหน้าที่อ.นิชิตได้กล่าวไว้ในย่อหน้าที่อ.สมเกียรติอ้างมาท่านนี้เสรีภาพจะวินิจฉัยเองว่าข้อเรียกอร่อยที่อ.นิชิตได้กล่าวถึงนั้นเป็นสัญญาณของประวัติศาสตร์นิพนธ์เสรีนิยมใช่หรือไม่ ถ้าเราตอบคำตามสุดท้ายของอ.สมเกียรติในหน้าสุดท้ายว่าใช่ นั้นก็มี implication อย่างไร คงจะใหญ่โตเกินกว่าที่ผู้นี้จะขอให้ อ.สมเกียรติตอบ ปัญหาที่ผู้นี้ฟังฟังไว้ให้คิดก็คือว่า ประวัติศาสตร์นิพนธ์เสรีนิยมหมายถึงกระบวนการคิดการมองประวัติศาสตร์ การก่อรูปก่อร่างภาพของอีดีในหลากหลายด้าน แต่บันทึกยังคงหลักๆ ใหม่ที่นักประวัติศาสตร์เสรีนิยมพากนี้เขียนขึ้นมา ลักษณะเรื่องเหล่านั้นกำลังถูกยกย่องว่าเป็น fact เป็นสิ่งที่ไม่พึงได้แห้งอยู่หรือเปล่า นี่ criteria อยู่หรือเปล่า ทำให้รู้สึกเป็น fact เช่น criteria ว่าเป็นวิชาการเหล่านี้เป็นดัน กระบวนการคิดเหล่านี้ก็เป็นมายากการ (myth) หรือเปล่า ลักษณะเรื่องที่เป็นมายากการ เหล่านี้ก็ลังบั้งคับที่วายกับเจตปั่น ประวัติศาสตร์นิพนธ์แบบอ่อนบ้างไว้ทั้งในแบบวิชาการและในระดับสังคม (popular) ความสำนึก (consciousness) ของความรับรู้ของคนทั่วไป สำหรับคนที่คิดว่ามันมีหมายการที่แนบเนียนลึกซึ้งอยู่ในประวัติศาสตร์เสรีนิยมนั้น ถ้าเข้าใจข้ามเข้าใจต้อง demystify นั้นแต่เข้าใจ demystify ด้วยเจตปั่นประวัติศาสตร์หรือแนวคิดแบบใหม่ซึ่งก้าวข้ามไปได้ สิ่งที่สำคัญมากก็คือว่า Historiographical criteria หรือ Historical consciousness, perception of the past เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของกระแสความคิดอีกมากมายที่มีอยู่ใน

โครงสร้างกระแสความคิดของเราทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นคุณปการที่อ.สมเกียรติถึงแม่จะมีข้อคิดพลาดเยอะแยะก็คือว่า เราย่อท่องในสิ่งที่เราคิด เรายอท่องอยู่ทุกวันนี้ว่ามันจริง เราย่อท่องคือความคิดทางการเมือง ทัศนะทางการเมืองระหว่างประเทศ ทัศนะคือการเข้าใจสังคมของเรา ที่เราเข้าใจอยู่ทุกวันนี้ว่ามันถูกเราอาจจะตอกยื่นคุณค่าของ criteria หรือ fusion ขนาดไหน เราจะลอกคิดตู ผ่านว่ามีคือคุณค่าที่สำคัญของเล่นนี้

พรเพ็ญ อั้นตระกูล

อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดิฉันเห็นด้วยกับคุณธงชัยที่พูดว่า “งานของอ.สมเกียรติ มี contribution ในเรื่องที่ได้ทำลายมาധภาพของการเรียนประวัติศาสตร์ประวัติศาสตร์โดยก็ตามที่คิดว่าประวัติศาสตร์นั้นถูกต้องจริง (real) ลักษณะนี้ ที่อ.สมเกียรติเขียนเห็นว่ามีผู้พากย์วิจารณ์มาก many อย่างไรก็ได้ดิฉันฟังดูวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆดิฉันรู้สึกว่าก่อนข้างจะนำเสนอในทุกประเด็น ข้อวิพากษ์วิจารณ์เหล่านี้มีคุณค่ามาก ซึ่งดิฉันก็คิดว่าอ.สมเกียรติคงจะได้รับไว้พิจารณาไปแล้ว ประเด็นอันหนึ่งที่ดิฉันฟังคุ้นแล้วก็ไม่เห็นมีไครพุดมีอยู่ประเด็นหนึ่งก็คือที่อ.แทนสุขและคุณธงชัยกำลังพูดถึงสิ่งที่สับสนกันอยู่ 2 อย่างในงานขึ้นนี้ สิ่งแรกก็คือกำลังพูดถึง ideology ในการเรียนประวัติศาสตร์พินิจของไทย ข้อนี้นี่ก็คือ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของรัฐที่เปลี่ยน 5 ขั้นตอน โดยที่พabayam จะเน้นว่า 2 เรื่องนี้มันมีความสัมพันธ์กันแล้วก็สังกัดกันซึ่งกันและกัน แต่ผลก็คือว่าพอไปถึงช่วงสุดท้ายนี้ดิฉันคิดว่าอ.สมเกียรติพลาดไปบิดหนึ่งก็คือ อ.สมเกียรติกำลังนำสิ่งที่เรียกว่า Historical ideology มารวมกับสิ่งที่เป็น movement ในทางประวัติศาสตร์หรือการศึกษาประวัติศาสตร์ ซึ่งมันไปในแนวของวิชาการ สิ่งสุดท้ายก็คือว่าหลายประเด็นที่บอกว่าทุกถูกที่ไม่ใช่ แล้วเป็นเรื่องพัฒนาการของรัฐช่วงสุดท้ายคือช่วง 2500 นานถึงปัจจุบัน อ.สมเกียรติบิดกันว่าอุดมการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้เป็นแบบทุกถูกที่ไม่ใช่ขึ้นมาโดยที่อ.สมเกียรติได้พabayam เหลือเกินที่จะยกมาให้เห็นว่ามีเรื่องอะไรบ้างที่นักประวัติศาสตร์ได้เป็นแบบทุกถูกที่ไม่ใช่ขึ้นมาโดยที่อ.สมเกียรติลืมอธิบายไปประเด็นหนึ่งว่านี้เป็นแรงผลักดันมาจากขบวนการวิจัยทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องของการรับความรู้มามากจากวิชีการทางประวัติศาสตร์นั้นเอง ก็เป็นวิชีการทางประวัติศาสตร์แต่ไม่ได้เป็น state-ideology อย่างได้เชย ดิฉันคิดว่าอ.สมเกียรติพลาดอย่างค่อนข้างน่าเสียดาย เพราะอาจารย์ได้ทำงานอย่างหนักเลย งานเขียนทั้งเล่ม “ได้ร่วมร่วมใจการบันทึกประวัติศาสตร์ (Historiography) มา

อย่างสมบูรณ์แบบแต่ในตอนท้ายอาจารย์ไม่ใช่ให้เห็นว่ามีอะไรแล้วล้างดันอันไหนมาจากข้างนอกเข้ามา แต่สิ่งที่อาจารย์พูดมีเฉพาะความหมายของคำว่า “ประวัติศาสตร์” ที่เขานั้นหังไม่ได้ใช่ให้เห็นเลยว่า “ประวัติศาสตร์” เมื่อไรมันเปลี่ยนไปเป็นพหูค่าเรียบสมัยใหม่แล้วเมื่อ “ประวัติศาสตร์ methodology” ในทางประวัติศาสตร์ใหม่ๆเข้ม และไปรวมอยู่กับ ideology ของรัฐ

สมเกียรติ วันทะนน

ผมขอขอบคุณผู้วิจารณ์ทุกท่าน ประเด็นใหญ่ที่สรุปได้แล้ว ผู้ที่เห็นด้วยมีอยู่ 3 ประเด็น ถึงแม้บางประเด็นจะไม่เห็นด้วย อย่างเช่นเรื่องรัฐประชาติ เรื่องบ้านพญาหลวง ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกเติบงกันได้ แต่ผมคิดว่าประเด็นวิจารณ์ถึงมีจังหวะที่ไม่เห็นด้วย นี่ที่ให้ผมด้วยความรู้สึกว่ามันดี ผมก็ยอมรับคำวิจารณ์ทุกอัน ที่นี่ผมอยากรู้ว่าจะนิดเดียวที่จะได้รับคำวิจารณ์มากขึ้น แต่ก็ยังคงรับความคิดพลาดความไม่ใช่ ระยะนี้แล้วอย่างเดิมที่ด้วยนี้ ผมควรจะเสริมสักนิดว่าจริงๆแล้วนี่ผมไม่ได้บอกเลยอย่างเช่นในบทความที่ผมเขียนหรือเวลาที่ผมพูด ผู้ที่เขียนเรื่องนี้เขียนมาด้วยอุดมการณ์ ผู้ที่มีอุดมการณ์ของผมเอง ผู้ที่มีลิทธิ์ที่จะสร้างอดีตให้กับด้วยความเชื่อว่าผมควรจะมองอย่างไร อย่างไร ซึ่งในแห่งนี้ผมคิดว่าคนในยุคสมัยดังๆมีสิทธิ์ที่จะมองอดีตของตัวเองและมองสถานะปัจจุบันของตัวเองและมองถึงอนาคตของตัวเอง ซึ่งคนในยุคปัจจุบันที่ผมดูไว้อย่างหลวงๆมาก แล้วไม่มีเอกสารมาสนับสนุน เพราะว่าบางไม่ค่อยได้ใช้เอกสารในยุคปัจจุบันนี้มากเท่าที่ควร ผมยกตัวอย่างเรื่องหนึ่งที่ว่าคุณที่เกิดมาในรุ่นของ ผู้ที่เข้าเรียนธรรมศาสตร์ ปี 14 คุณ 2516 ออกจากชั้นเรียน

ศาสตร์ ปี 6 ตุลา 2519 ผนวกเขียนเมื่อวันกับคนอีกหลวงฯ ก่อนที่
เชื่อมันไว้

แม่นมั่นคงคงล้อประดิษฐศาสตร์ ไม่อาจบังกับหมุนกลับหลัง
แต่หมุนสู่สังคมนิยมยัง ให้เป็นส่งสันติภาพอาบโลกอย

คงล้อประดิษฐศาสตร์ เป็นคำที่มีพลังมากในช่วง 3 ปีของบุคคลประชา-
ธิปไตย บุคคลของความรุ่นวัยหรืออยุคอะไรก็เลือกแต่จุดยืนของแต่ละ
คนจะมอง แต่เคยมีคนเลือมใส่ศรีษะ เชื่อมั่นและอาจจะต่อสู้ภาค
เจ็บล้มตายได้เพื่อสิ่งเหล่านี้ แต่ปัจจุบันนี่ผนมองเห็นชัดๆ ว่า ในเวท
วิชาประดิษฐศาสตร์ได้มีความสำนึกในการวิพากษ์วิจารณ์ การวิพากษ์
วิจารณ์เรื่องนี้ไว้ไม่ใช่ นี่ไม่ใช่เพียงแต่ค่านิยมด้านเดียวและบางที่ไม่
ใช่อันเดียวกับที่มั่นหมายถึงว่า ก็ในแม้แต่เรื่องที่ใกล้ตัวอย่างพระ
ราษฎร์หรือการต่อให้ หลักฐานข้อเท็จจริงเป็นอย่างหนึ่งแต่คุณพี่ยน
เป็นอีกอย่างหนึ่ง ขนาดเรื่องใกล้เคียงนัคนึงคุณบั่งเขียนไม่ตรงกัน
ได้ แล้วสิ่งที่คุณพูดอยู่ในปัจจุบันนั้นเร้าความเชื่อถือขนาดไหน ไหน
 เพราะฉะนั้นในแป้นนี้แล้วผมคิดว่าการปฏิโภก็มีลักษณะเป็นการปฏิ-
 รัติอยู่ในตัวของมันเอง และในแป้นนี้ปัจจุบันในการที่จะสร้างองค์ค
 ของตัวเองขึ้นมาใหม่หรือถ้าจะยึดคำของอ.แรมสุก ก็ว่าถ้าผู้จะ
 ฟื้นคืนดีของผนมองบ้าง ผนก็ต้องบอกว่าผนกมีสิทธิ์ไม่พอใจที่จะ
 อ่านเพียงไทยรอบใหม่ หรืออ่านคำอธิบายเรื่องศักดินาในพระราชพง-
 คาวธรรมบัญพระราชนัดลักษณ์ เล่มที่ 1 หรืออ่านคำอธิบายศักดินา
 ไทยของจิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งสภาพแบบนี้เกิดขึ้นได้ในแป้นนี้อย่างล้าๆ
 ปัจจุบันแต่เกิดยากในช่วง 14 ตุลา-8 ตุลา นี่คือกระแสการเคลื่อน
 ไหวทางสังคม บริบททางการเมืองอะไรต่างมันก็มีส่วนถ่ายทอด
 ความคิดความอ่านของคน และในปัจจุบันที่ว่ามันทำได้ยังไงก็ เพราะว่า
 ความเชื่อมั่นที่เคยมีต่องล้อประดิษฐศาสตร์ นี่ถ้าไม่เคยอ่านหนังสือ
 เรื่อง 10 ปีประชานิพัทธิ์ มีคนเสนอตัวขึ้นมาห่วงหาอลาบรันทด
 หรือสลดหดหู่ว่า ถูกกล่าวถือประดิษฐ์มันทันหัวเมดีนเอง ในแป
 นี้คนก็มีสิทธิ์ที่จะสร้างใหม่ไว้ถ้าศักดินาแบบที่จิตร ภูมิศักดิ์สร้างไว้
 มันไม่ถูก คงลืมบันป้ายได้หมุนແบ่นนั้น ถ้าหมุนมาทับเดินเราแสดงว่า
 เราต้องสำรวมใจและไว้ว่าอดีตมันอาจไม่ใช่เบนที่เราเชื่อ ไม่ใช่ทั้ง
 แบบกรรมพราญาดำรงฯ และไม่ใช่ทั้งแบบจิตร ภูมิศักดิ์

อ.สนธิ งามริก

ผู้อำนวยการสถาบันไทยศิริ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ
 อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มธ.

คำของคุณสมเกียรติทำให้ผนมองจากพูด คือตอนพูดถึงคุณสม-
 เกียรติที่มีอุดมการณ์เหมือนกันแล้วก็เขียนบทความนี้ขึ้นมา ซึ่ง

ผนพยาบาลจะมองในแป้นนี้ว่า ซึ่งเผยแพร่คุณสมเกียรติรู้สึกจะลด
 ความสำนักของงานชิ้นนี้ลงไป จากทัศนะของผน คำถ้าแกนนี่ผน
 อาจจะเห็นแตกต่างจากอ.แรมสุกคือชื่อนี้ก็เป็นมีความหมายอยู่ ผน
 พยาบาลดังคำถ้าว่าทำให้ไม่คุณสมเกียรติจึงได้ใช้อุชชาที่จะเป็นตัว
 นั้น เล้าพยาบาลถ้าตัวเอง ผนรู้สึกว่าผนมีเห็นความหมาย คุณสม-
 เกียรติพูดมาทำให้ผนรู้สึกผนมองเข้าใจคุณสมเกียรติพูด ผนมีความ
 ผนมองแล้วกัน ผนดีความว่าสิ่งที่อ.วิทยาพูดถึงคนที่พูดถึงปัจจุบัน
 ในอดีต ลักษณะที่คุณสมเกียรติพูดถึงประดิษฐ์รัตนพันธ์ไทยสมัย
 ใหม่ แล้วพูดถึงอุชชา ผนว่ามีความหมายว่าอุชชาซึ่งเป็นตัวแบบ
 ที่สำคัญอย่างยิ่งในเชิงของความลับเหลวของความสำเร็จ ความรุ่ง
 โรจน์และความเสื่อมโกรนประดิษฐ์เด็นนี้ต่างหากที่อ.สมเกียรติไม่พูดให้
 ชัด ถ้าพูดให้ชัดผนว่าชื่อนี้จะมีความสำนักอย่างยิ่ง แล้วก็ทำให้เนื้อ
 หาไม่พิสูจน์ที่นำเสนอในมาก คำถ้าต่อไปคือว่าผนพูดในฐานะผน
 เป็นคนอ่านประดิษฐ์ศาสตร์ ผนคิดว่าสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของอ.สมเกียรติ
 เรื่องคืนก็คือว่าไปพิจารณาว่าคนเขาวิจารณ์พระราษฎร์ยังอย่าง
 ไรบ้างในหน้า 8 ผนจำได้ว่าตรงนั้นผนคิดว่าเป็นจุดที่พิเศษ
 แล้วผนคิดว่าเป็นจุดที่ไม่น่าที่นักประดิษฐ์ศาสตร์อ้าไฟฟ้าเป็นหลักใน
 การเขียน ผนคิดว่ามีจุดที่จะถูกต้องสิ่งที่เป็นหลักมากกว่านั้น คันที่เขียน
 ประดิษฐ์ศาสตร์ในยุคสมัยดังๆ ของคุณสมเกลี่ยนแปลงอย่างไร การ
 พูดถึงพระราษฎร์ยังที่ผนคิดว่าพระราษฎร์ยังเป็นสัญ-
 ลักษณ์ของความเปลี่ยนแปลง บางที่ประดิษฐ์ศาสตร์เจริญอาจจะ
 เป็นพวงความหรือดำเนินก็ตามพูดถึงพระราษฎร์ยังเป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้ประ
 ดิษฐ์ศาสตร์มีลักษณะเป็นรุ่งเรืองมากกว่าประดิษฐ์ศาสตร์ในความ
 หมายของที่เราเข้าใจ แต่ว่าเราถ้าต้องคิดถึงในสมัยโน้นถ้าพูด
 ถึงในแป้นนี้ก็จะรู้ว่ามีเรื่องมีข้อมูลหรือแม้กระทั่งวิธีการต่างๆ บ้าง
 ไม่พัฒนามาก ในแป้นนี้ผนคิดว่าเป็นจุดอ่อนของบทความนี้ คันที่
 เขียนประดิษฐ์ศาสตร์และอกรายการในวิทยุตอนหลักที่เข้าใจว่า
 จะมองอุชชาอย่างไรแล้วก็จะไปถึงว่าจะเป็นปัจจัย ซึ่งอ.สม-
 เกียรติพูดเองเหมือนกันว่าจะเป็นปัจจัยให้เปลี่ยนแปลงบ้าง
 แล้วก็ถือเรื่องหนึ่งที่คิดว่าคำถ้าที่ไม่ผลกระทบ แล้วไม่ดำเนิน
 ถึงว่าคนเขียนเข้าใจหรือไม่ อาจารย์พรเพียงก็พูดถึง สิ่งนี้ผนไม่ได้
 ใจไปถึงเลย เพียงแต่พูดว่าคนนั้นว่าอย่างนั้นคนนี้ว่าอย่างนั้น
 ผนคิดว่าคนนั้นว่าอย่างนั้นหรือคิดอย่างนั้นเขาเขียนโดยอาศัยเกณฑ์
 อะไร ซึ่งผนคิดว่าเราคงต้องพยาบาลเจ้าเข้าไป แล้วสรุปถึงตอน
 นี้ก็ถือว่าแล้วทั้งหมดคือพูดถึงไม่คืออะไรนี่มันให้ความสำนึกในปัญหา
 ของการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ที่นี่ก็มีพูดถึงปัญหาเครื่องข้อ คือ
 อายุรัฐประชาติ ผนว่าอ.วิทยาคงไม่ต้องรังเกียจ เพราะว่าคงใช้

ได้ แต่ว่า อ.สมเกียรติพุด ไปสื่อว่า ถ้าเป็นรัฐประชานาชาติหมายถึง อำนาจของปีที่ได้ยกเป็นของปวงชน ไม่ใช่เป็น ด้วยอย่างในยุโรปรัฐประชานาชาติ ก็เกิดสมัยสมบูรณ์แบบสากล แต่ว่าแน่นอนก็ต้องการต่อสู้ในทาง การเมืองมันคือยกเลิกความเป็นเสรีนั่น แต่นั่นก็เป็นเงื่อนไขปัจจุบันซึ่ง เป็นคนละเรื่องกับที่ราชบุรุษ ที่นี้ผมมองจะมองในแง่นี้ คือ อ.สม- เกียรติอ้างถึงคำว่า รัฐประชานาชาติจากงานเขียนของดร.นิออนกับดร. เกเบน ทำให้สะกิดใจผมคือว่า อกหน้าไปจากที่มองคนที่พื้นประวัติศาสตร์ในเชิงที่เป็นอุดมการณ์แล้ว ผมคิดว่า ประวัติศาสตร์ทุก สำนวนมีอุดมการณ์ทั้งนั้น รวมทั้งหนังสือหลักสูตรมีอุดมการณ์ทั้ง นั้น แต่ว่ามันคิดได้ไหมว่า การเขียนประวัติศาสตร์ในเชิงที่เป็นนโยบาย เป็นเชิงของการเป็นแผนเป็นนโยบายได้ไหม อย่างเช่น คุณสม- เกียรติพุดถึงกรณีพระยาคำรงค์พุฒ์ถึงว่าลักษณะของคนไทยมีลักษณะ 3 ประการ คือความรักอิสระ การประสานประโภชัน การปราศจากวิหิงสา ผมคิดว่า เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอุดมการณ์ ในเชิงพื้นฐานทางวัฒนธรรมก่อนเสียยังกว่าก่อนสมัยรัชกาลที่ 6 ด้วยซ้ำไป อันนี้ผมมองว่า มันไม่ใช่ประวัติศาสตร์เลย เป็นเรื่องของ ในเชิงนโยบายในการสร้างชาติซึ่งในทางภาษาเรียกว่า การ nation building เพราะช่วงนี้เป็นช่วง nation building และเป็น ช่วงที่จะต้องระดมแนวคิดทางราชการให้เห็นว่าคนไทยมีนิสัยใจคอ อย่างไร แต่มีข้อสังเกตว่า ทำไม่สมดีก็กรณีพระยาคำรงค์พุฒ์ลักษณะ คนไทย เพราะว่า เมื่อเข้าสู่ยุครัฐประชานาชาติแล้วนี่ ความสำคัญของ ความชอบธรรมของพระมหากษัตริย์เริ่มอยู่ที่ประชาชนแล้ว โดยไม่ จำเป็นว่า อำนาจของปีที่ได้ต้องเป็นของประชาชน แต่มันเริ่มให้เห็น พื้นฐานแล้วว่า ฐานอยู่ที่นี่ ผมคิดว่านี่คือลักษณะสำคัญของความ หมายของรัฐประชานาชาติ แล้วผมมองจะเน้นว่า งานเขียนประวัติ ศาสตร์ของกรณีคำรงค์คือนโยบายในการสร้างชาติแต่ว่าเขียนในรูป แบบของประวัติศาสตร์ อีกคำหนึ่งคือเรื่องประชาธิปไตยแบบไทย ซึ่ง อ.สมเกียรติ เด่าว่าเขียนในรูปแบบของประวัติศาสตร์ อีกคำหนึ่ง คือเรื่องประชาธิปไตยแบบไทย ซึ่ง อ.สมเกียรติ ไปอ้างถึงพระองค์ วรวรรณฯ แต่ความจริงคันเด่งที่พุฒ์ถึงประชาธิปไตยแบบไทยจริงๆ นี้ วิทยุ 20 เป็นแหล่งที่สำคัญที่สุด พระองค์คือรัฐบาลท่านเพียง เดียว แต่ก็ต้องออกมาก็ให้มีในรูปแบบของสถาบันรวมๆ กันนั้น เพราะฉะนั้น ถ้าจะพุฒ์ถึงเรื่องนี้ ผมคิดว่า จะใช้แหล่งอันนั้นเข้ามาร่วมกัน จะได้สาระมากกว่าที่ อ.สมเกียรติพุด ผมพุฒ์ถึงเรื่องนี้ก็ เพราะว่า อย่าง จะโดยเข้ามาเรื่องที่ อ.วิทยาพุฒ์ถึงว่า คุณพุฒ์ถึงเรื่องปัจจุบันในเดี๋ยวนี้ ซึ่งมัน เป็นอย่างนั้นจริง เพราะว่า นี่อีกหนึ่งความที่เป็นอย่างนั้น เราจะ เห็นว่า วิทยุ 20 เริ่มพุฒ์ถึงเรื่องประวัติศาสตร์จนกระตุ้นให้เราฟังพูด ทุกวันเรื่องประวัติศาสตร์ว่า สมัยนี้เป็นอย่างนี้ นั่นเมื่อพังไป

เพื่อรออย่างนั้นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทัศนะที่มีมองปัญหา การเปลี่ยนแปลง มองจากจะพูดว่า เป็นเรื่องของใครดีไม่ดี แต่ยก ของการเปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มน่องว่า อุธยานมันเป็นด้วยเห็น หมาจะ ทั้งพระมหากรุ๊ฟหรือกระทั้งวิรชานกีชังเป็นด้วยเห็น เมื่อกี้เราที่มี การแสดงกีฬากีฬาที่พิเศษได้กันนี่ก็ยังแสดงถึงความรู้สึกของทาง แม่ทุกวันนี้จะที่เราประกานนโยบายทางการทูตว่า เราต้องเป็น ไม่ตีกับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งพม่า แต่ว่าในทางประวัติศาสตร์นิพนธ์ของวิทยุนั้นพยายามสร้างภาพให้เห็นความจริงทาง การณ์สมัยใหม่โดยลื้นซึ่ง แต่ผมมองจะซึ้งให้เห็นว่า สิ่งที่เหล่า ก็ต้อง เป็นจุดที่ความสำคัญของอุธยานฯ เมื่อกระทั้งสำหรับในปัจจุบัน เพราะ ว่า ผู้นำในยุคปัจจุบันเริ่มมองอนาคตไม่ออกด้วยตัวเอง กลับไปหา อดีตอันไกและสนใจกลับไปคาดภาพ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมมองจะ ติงว่า อ.สมเกียรติโดยไม่พูดให้ตลอด ก็ถ้าว่าทำให้เกิดความนึก ค้างในแก่ที่ว่า ประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่เราได้หันทุกวันเรอกลับไม่พุฒ์ถึง เลย หรือว่า อ.สมเกียรติมองเฉพาะที่เขียนในพงสาวดาร แต่ว่าสิ่ง เหล่านี้ที่มันอยู่ล้อมรอบด้วยเรามีกระทั้งการแสดงถึงความในส่วน ที่พาแห่งชาติเรอกงดองคุ้หงษาฟังทั้งญุ คงจะต้องเป็นการของ นักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ โดยสรุปก็คือว่า เป็น contribution ไม่ ใช่ของในเชิงคุณชั้นพยาบาลมองเป็น demystification ผมคิดว่า มันไม่ใช่ปัญหาของการทำลายมายาภาพ ผมคิดว่า การกิจที่เราจะ ต้องพยาบาลอธิบายให้เห็นถึงว่า ทำไม่สนับสนุนจึงเห็นอุธยานฯ เป็นด้วยเห็น ผมว่า มีความหมายมาก โดยไม่ต้องไปมีความเจตนา ทำลายมายาภาพทั้งสิ้น ตรงกันข้ามถ้าเราพยาบาลที่จะมีอุดมการณ์ แบบนั้น คุณสมเกียรติใช้คำว่า อุดมการณ์ จะทำให้ความสัมฤทธิ์ผล ของงานชั้นนี้ลดต่ำลงไปอย่างน่าเสียดาย

สมเกียรติ วันทะนง

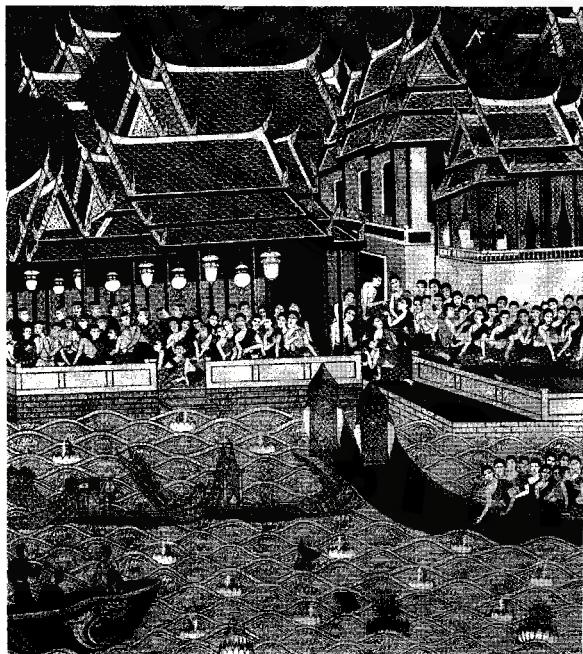
ขอบพระคุณสำหรับข้อเสนอของ อ.เสน่ห์ จริงๆแล้วที่ท่าน อาจารย์เสนอโดยเฉพาะประดีนที่ส่องนี้ ที่ให้ใช้คำว่า อธิบายการ เปลี่ยนแปลงในอุธยานเป็นเกณฑ์นี่ผมคิดว่า มองว่า ไม่ถูกต้องที่สุดใน การจะประเมินบวกกับองค์ไว้ต่างๆ แต่เรื่องนี้ผมรู้สึกทำยากมาก เลย แต่ผมจะพยาบาลเปลี่ยนจากตารางอันนั้น ผมมั่นอุณห์ให้สุด แล้วไม่เป็นที่น่าพอใจในเบื้องของการตีความเป็นเกณฑ์ อีกอันที่น่าสนใจ คือว่า ทำไม่ต้องอุธยานฯ อุธยานเป็นสังคมประวัติศาสตร์หรือเป็น คุณสมบัติของประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน แต่แล้วก็ลงตัวที่สุด ซึ่งผมคิดว่า ในเบื้องของการพิสูจน์กันด้วยหลักฐานร่องรอย แล้วก็มีเงื่อนไขอะไร

มื้อ 7-8 ปีที่แล้วมีงานเขียนได้รับรางวัลของธนาคารกรุงเทพ เรื่องอนุชขายาสาน และมีหนังสือสำคัญอีกเล่มเรื่อง “ความเป็นไทย” ซึ่งพิมพ์หลายครั้งมากแล้วผู้ที่เขียนคำนำเป็นผู้ที่เคยมีบทบาท ทางการเมืองสูงของไทย งานเขียนเหล่านี้คล้ายๆ กันประวัติศาสตร์ ที่มันไม่ใช่ว่างานที่นักประวัติศาสตร์ที่เคร่งครัดยอมรับว่าเป็นงานประวัติศาสตร์ที่ผลิตมาถึงขั้น แต่ผู้คนดูว่างานแบบนั้นมีอิทธิพลต่อ สังคมมากกว่า ซึ่งยกงานที่จะทำอย่างเช่น ประเด็นหนึ่งที่ว่า เวลาครบรอบ 100 ปีกรุงเทพฯ ครบครอง 150 ปีกรุงเทพฯ ครบครอง 200 ปี ทำแก่ 200 ปีอย่างเดียวว่าอดีตในทศวรรษของคน ที่พิมพ์หนังสือเกี่ยวกับ 200 ปีนี้จะมีอะไร ผู้ที่คิดว่า nave ใจที่นิพนธ์ได้อีกหลายเล่มเหมือนกัน แต่ว่าอย่างไรก็ตามผู้คนจะพยายาม ใช้เกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงที่อ.เสน่ห์เสนอเป็นเกณฑ์ในการเดินเรื่อง

ธีระ นุชเปี่ยม

อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผมเกรงว่าสิ่งที่ผมพูดจะเป็น anti-climax จากที่คุณธงชัยพูดไป ผมมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ อ.สมเกียรติอยู่บ้างคือผมเห็นด้วยกับ อ.สมเกียรติที่เขียนมาเกี่ยวกับเรื่องเบอร์เซ็นต์ ความคิดความอ่านของ อ.สมเกียรติทำให้ผมนึกถึงคำพูดของ E.H. Carr ที่พูดไว้ว่า ในทำนองว่า All histories are contemporary histories. ถ้าผมจะกลับใหม่ ความหมายก็คงจะคล้ายกันถ้าผมเข้าใจไม่ผิดว่า All histories

are revisionist histories. คือประวัติศาสตร์ทุกยุคทุกสมัยเป็นการ แก้ความคิดกัน คือเป็นการชำระกันทุกยุคทุกสมัย ถ้าพี่ยง แต่งบอกว่าแต่ละสมัยหนึ่งมันต่างกันสมัยหนึ่งอย่างไรมันเปลี่ยนไปตรงไหน มันก็เท่ากับ Stating the obvious มันก็กลายเป็น review หรือ survey ของพงศาวดาร หรืออย่างที่อ.เคนสุขฯ ไว้แล้ว แต่ผมว่า อ.สมเกียรติถ้าไว้ไปประกอบว่าในนี้คือพยายามจะใช้การเปลี่ยนแปลงคือการชำระการ revise แต่ละยุคแต่ละสมัยเข้ากันจนมี หลังจากสังคมทางการเมือง สิ่งที่อ.สมเกียรติทำขึ้นก่อนข้างจะล่อ แหลมอยู่หน่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่พยายามจะ identify ideology บางอย่างกับยุคสมัยที่ บางชัยพูดมาแล้วและอ.พรเพ็ญกล่าวถึงมา แล้ว ในแต่ละสมัยมันไม่ได้มี ideology อันเดียว มันมี ideologies หลายอย่าง บางอย่างมันก็ dominant บางอย่างก็ไม่ dominant อย่างที่ บางชัยพูดมาแล้ว ผมเห็นด้วยในประเด็นนั้น

แต่ที่อ.สมเกียรติแบ่งยุคแบ่งสมัยอะไรต่างๆ ก็พยายามแล้วก็พยายาม จะบอกว่าลักษณะเด่นของแต่ละยุคแต่ละสมัยคืออะไร ผมเห็นด้วย ในนั้นที่เป็น benefit of hindsight คืออย่างสมนติยุคที่ว่าดังแต่ สองครั้นโลกครั้งที่ 2-2500 เป็นยุคของถ้าจะกล่าวหมายนาเป็นประวัติ ศาสตร์แนวโน้มรักษ์ ถ้าความคิดนี้มันผุดขึ้นมาอย่างที่ บางชัยว่า แล้วมันก็หายไป ผมว่าเราไม่เห็นคุณค่าที่จะกล่าวถึงมัน แต่ที่นี่ โดยอาศัยว่าเหตุการณ์ผ่านมาแล้ว ideology อันนั้นที่เกิดขึ้นมา อาจจะเรียกว่าครั้งแรกเลยในยุคนั้น แล้วมันมีอิทธิพลต่อมามาในยุค หลังนี้ว่ามันมีคุณค่าที่จะกล่าวถึงแล้วก็เป็นความคิดที่ไม่น้อยถ้า จะเอารือว่าเป็นลักษณะเด่นของมันแม้ว่าในยุคสมัยของมันอาจจะ ไม่เด่นก็ได้

เศษ บุนนาค

ประจำอยู่กระทรวงการต่างประเทศ

อ.เสน่ห์ได้พูดมาถึงการกิจของนักประวัติศาสตร์และภารกิจ ของอ.สมเกียรติโดยเฉพาะ ผมขอเสนอว่าในชั้นแรกถ้าหากจะพูด ถึงประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา การกิจของนักประวัติศาสตร์ เหมือนกับที่อ.วินัยเสนอไว้เด่นนั้นแสดงความรู้สึกไว้เด่น ก็คือว่า ความดีนั้นเด่นของเรานในการที่จะหาเอกสารใหม่เกี่ยวกับประวัติ ศาสตร์กรุงศรีอยุธยาได้ ยกตัวอย่างเช่นการที่เราค้นพบพงศาวดาร ได้อย่างน้อย 3 ฉบับในระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา ทำให้ความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยานี้เพิ่มขึ้นอย่างมาก many ข้อสองก็อ้วว่าสืบเนื่องไปจากที่อ.วินัยพูด ในขณะเดียวกันเราเก็บต้อง หาข้อมูลใหม่ๆ จากในต่างประเทศด้วย การที่เราจะสกัดข้อมูล

จากเอกสารของจีน ลู่ปุ่น ตั๊กซ์ เรายิ่งจะเริ่มต้นทำกันเท่านั้น มิใช่จะกล่าวถึงเอกสารปอร์ตคุเกสหรือว่าสเปนหรือว่าอิตาลี เรายังไม่ได้เริ่มต้นเลย ผู้คนเห็นว่าในนั้นคือการก่อหลักของนักประวัติศาสตร์ที่อยู่ในสายชาร์ใหญ่หรืออนักประวัติศาสตร์อาเซียน แต่ในขณะเดียวกันน้ำหน้ากรุงได้ข้อมูลด่างๆมาแล้วไม่นำไปใช้ ถ้ามีข้อมูลนี้ก็จะมีการพิจารณาออกแบบเชยๆว่าในนั้นคือข้อมูลโดยไม่ได้มีการตีความ เราก็เหมือนนักเล่นของเด็กนักสะสมของเด็กโนรับกดีชนิดนี้ ด้วยเหตุนี้สิ่งที่อ.พรเพ็ญพูดถึงเป็นเรื่องสำคัญว่าเราจำเป็นต้องใช้กระบวนการหรือวิธีการต่างๆที่จะเข้าไปสู่ข้อมูลเหล่านี้ ได้ด้วย แล้วก็ในระยะหลังๆนี้นักประวัติศาสตร์ไทยก็ได้ใช้ศาสตร์อื่นๆขึ้นมาช่วยมากไม่ว่าจะเป็นรัฐศาสตร์หรือทางด้านมนุษยวิทยา หรือทางด้านสังคมวิทยา นั้นคือในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการ เพราะฉะนั้นในส่วนประวัติศาสตร์ที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ที่เราเรียกว่าประวัติศาสตร์ตามแบบฉบับเดิมในประเทศไทย ประวัติศาสตร์ไทยยังมีทางที่จะได้อีกมากmany แล้วบางที่ยังเก็บจะไม่ได้มีการเริ่มต้นด้วยช้า สำหรับสิ่งที่อ.สมเกียรติได้เสนอมาในขั้นนี้ด้วยว่าเจ้าและที่ได้พิมพ์ออกมายังเป็นเอกสารบทความประกอบการสัมมนาของสถาบันไทยคดีศึกษาคดี สิ่งอื่นๆที่อ.สมเกียรติได้เขียนก็คือ ผู้คนเห็นว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งทั้งสิ้น เพราะว่าผู้คนเห็นว่าในลักษณะนี้สำหรับนักประวัติศาสตร์ของมีประโยชน์ แล้วก็ศึกษาด้วยเพรช่วงเวลาที่ต้องการมีหนังสือประเทกานี้ ที่ถูกว่าประวัติศาสตร์นิพนธ์ของไทยได้วัฒนาการมาอย่างไร เพียงแต่เหตุผลนี้ประการเดียวเอกสารของอ.สมเกียรติที่มีประโยชน์แล้ว นอกจากนั้นยังมีประโยชน์อีกทางหนึ่งดังที่อ.แรมสุขได้กล่าวไว้ เป็นการแสดงให้เห็นวิัฒนาการการเรียนประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยาด้วย

สิ่งที่ผมจะขอเสนอ ก็คือ เพราะว่าอ.สมเกียรติได้ขอไว้กอกว่าในเป็นเอกสารขั้นแรกถ้ามีข้อเสนอแนะก็ขึ้นเดิมที่จะรับฟัง ก็คือผู้คนเห็นว่าในเอกสารเล่มนี้ผู้คนเห็นว่าขั้นนี้มีข้อเสนอต่างๆนั่นจิตรภูมิศักดิ์ โดยใส่ข้อต่างๆที่ไม่ได้ใช้ข้ออธิบาย ภูมิศักดิ์ รูปสีกัว榜มีน้อยกว่าความสำคัญของข้อเสนอต่อๆกันจะได้ข้อเสนอต่อๆกันให้สมบูรณ์ขึ้นในรายละเอียดแล้ว จะทำให้การค้นคว้าประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา ก้าวหน้าออกไปอีกด้วย

หมายเหตุบรรณาธิการ

1. รายงานวิจารณ์นี้ เป็นการวิจารณ์งานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของอาจารย์ สมเกียรติ กอ

สมเกียรติ วันทะนน, ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทยสมัยใหม่

บทความประกอบการสัมมนา กองศิลปธรรมและธรรมชาติศาสตร์ :

2477-2527

สถานบันทไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมชาติ, 2527

(159 หน้า)

ส่วนบทความ สlogศิลปธรรมของรัฐและประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย ซึ่งตีพิมพ์ควบคู่ไปกับรายงานวิจารณ์ เป็นบทความที่อาจารย์ สมเกียรติสรุปมาจากการวิจัยข้างต้น ดังนั้นในการวิจารณ์ จึงมีรายละเอียดงานแห่งที่อ้างถึงประเด็นหรือข้อความงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ซึ่งไม่ปรากฏอยู่ในบทความท่านผู้อ่านที่สนใจ โปรดติดตามอ่านจากงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

2. รายงานที่ตีพิมพ์นี้ได้นำมาจากกรอบทดลอง โดยไม่มี โอกาสส่งให้ผู้วิจารณ์ได้ทบทวนแก้ไข ทำให้มีข้อความบางแห่งไม่ชัดเจน จึงขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย